

MARKO
Marko yo Myanzi y'akalembe
mirhanzi yayandikagwa omu
mwâka gwa 66 enyuma za Kristu.

*EMYANZI Y'AKALEMBE YAYANDIKAGWA NA
MUTAGATÎFU MARKO*

I. Yowane mubatiza
ayigîriz'abantu na Yezu
arhondêra omukolo.

*Enyigîrizo za Yowane, mushokolezi wa Yezu
(Mat 3, 1-12; Luk 3, 3-17)*

¹ Omurhondêro gw'Emyanzi y'Akalembe ya Yezu Kristu, Mwene-Nyamuzinda.

² Nka kulya biyandisirwe n'omulêbi Izaya: *Niene ntumire entumwa yâni embere zâwe, ekukombêreze enjira.*

³ Izû ly'odwîrhe ayakûliza omu irungu: *Rhe-ganyagi enjira za Nyakasane, yumanyanyagi bwinjâ aha agera.*

⁴ Yowane acîyêrekana omu irungu. Akâg'iyigîriza abantu obubatizo bw'okucîyunjuza, lyo bababalirwa ebyâha.

⁵ Bakamushimba kurhenga e Buyahudi yoshi, n'ab'e Yeruzalemu yoshi; akababatiza omu mîshi ga Yordani, nabo bakacîyunjuza ebyâha byâbo*.

⁶ Yowane akâg'iyambala ecirondo c'oluhù lw'engamiya, n'ebiryo byâge zàli nzige n'obûci bw'empoko.

⁷ Erhi ayigîriza, akaderha, erhi: «Owayisha enyuma zâni andushire, ciru ntakwânîni okuyu-nama aha magulu gâge n'okumushwêkûlira orhugozi rhw'enkwêrho zâge.

⁸ Namubatizize n'amîshi†, ci yêhe ayish'immubatiza muli Mûka Mutagatîfu».

*Yezu abatizibwa
(Mat 3, 13-17; Luk 3, 21-22)*

⁹ Muli ezo nsiku, Yezu ayisha, kurhenga e Nazareti, cishagala ca Galileya, abatizibwa na Yowane omu Yordani.

¹⁰ Oku arhenga omu lwîshi, abona amalunga gayiguka, na Mûka Mutagatîfu amugwa oku irhwe omu nshusho y'e ngûkù.

¹¹ Izù lyarhenga emalunga, erhi: «We Mugala wâni murhonyi nzigira bwenêne».

* **1:5 1, 5** Bakacîyunjuza ebyâha byâbo: Obubatizo Yowane akâg'ihâna lirhâli isakramenla. Bwâli bubatizo bwa kucîyunjuza ebyâha. Bucîyunjuze bwimâna bwakag'irhenza ebyâha by'abakâg'iyankirira obo bubatizo. † **1:8 1, 8** Yowane akâg'ibatiza n'amîshi gône; obubatizo bwa Mwâmi Yezu bôhe buli bwa mîshi na Mûka Mutagatîfu. Isakramenta ly'obubatizo likûla ecâha c'ecisisi n'ebindi byâha byoshi. Obubatizo buli isakramenta lirimwo obuhashe bwa Nnâmahanga bw'okurhenza ebyâha n'okurhuhiramo obuzîne bwa Nyamuzinda. Burhujira bâna ba Nyamuzinda'îshe, na balumuna b'Omugala, na ka-Nyamuzinda ka Mûka Mutagatîfu.

Yezu ashumikwa omu irungu

(Mat 4, 1-11; Luk 4, 11-13)

¹² Ho n'aho Mûka Mutagatîfu amuhêka omu irungu.

¹³ Abêra omu irungu miregerege makumi anni na madufu makumi anni, ashumikwa na shetani. Alimwo haguma n'ensimba; bamalahika bakazâg'imurhumikira.

II. Yezu omu Galileya

Yezu arhondêra okuyigîriza abantu

(Mat 4, 12-17; Luk 4, 14-15)

¹⁴ Erhi Yowane ayûs'igwârhwâ, Yezu ajà e Galileya. Aj'ayigîriza Emyanzi minjà y'Obwâmi bwa Nyamuzinda; akaderha, erhi:

¹⁵ «Amango gahisire‡, n'Obwâmi bwa Nyamuzinda buli hôfi: mucîyunjuze munayêmêre Emyanzi y'Akalembe».

Yezu ahamagala abaganda bâni barhanzi

(Mat 4, 18-22; Luk 5, 1-11)

¹⁶ Erhi abà ayisha agera luhù-nyanja y'e Galileya, anacibona Simoni n'omulumuna Andreyâ, badwîrhe barhega orhwêshe rhwâbo omu nyanja: bulya bâli bashâna.

¹⁷ Yezu anacibabwîra, erhi: «Nkulikiragi, namujira badubi b'abântu».

‡ **1:15 1, 15** Amango gahisire: Amango g'okuyankirira Omucunguzi w'igulu gahisire. «Obwâmi bwa Nyamuzinda buli hôfi», kwo kuderha oku Yezu Kristu, Masiha, ol'irhegeka n'okuyigîriza abantu boshi, ayishîre. Ayish'irhuma abaganda bâge omu igulu lyoshi, bâyigîriza amashanja goshi enjira y'Obwâmi bwa Nyamuzinda, lyo bacunguka.

¹⁸ Ho na halya baleka orhwêshe rhwâbo, bamushimba.

¹⁹ Anacilîkûla, abona Yakôbo mwene Zebedeyo bo n'omulumuna Yowane, nabo erhi badwîrhe balunga orhwâbo rhwêshe omu bwârho; anacibahamagala.

²⁰ Basiga îshe Zebedeyo omu bwârho haguma n'abalimya, bamukulikira.

*Yezu ayigîriza e Kafarnaumu anafumya omuntu olimwo shetani
(Luk 4, 31-37)*

²¹ Erhi bahika omu cishagala c'e Kafarnaumu, ayirukira ajà omu sinagogi olwa Sabato, arhondêra ayigîriza.

²² Basômerwa n'enyigîrizo zâge, bulya akâg'i-bayigîriza nka ogwêrhe obuhashe, ci arhali nka abigîriza bâbo§.

²³ Mw'eyo sinagogi mwâli omuntu ogwêrhwe na shetani mubî.

²⁴ Anaciyâkûza, aderha, erhi: «Cici rhufânwa nâwe, ewani Yezu w'e Nazareti? Kali wayishire mpu orhuheze? Nkumanyire we ndi: Mutagatîfu wa Nnâmahanga*».

§ **1:22 1, 22** Abigîriza bâbo: Abigîriza b'Abayahudi, bo Bafarizeyi n'Abasaduceyi, bakâg'ihugula enyigîrizo za Mûsa n'ez'abalêbi. Mwâmi Yezu yêhe akâg'iyigîriza oku buhashe bwâge, bulya arhali mujà-bugo-kwône, ci Nnâmahanga yenênè. *

* **1:24 1, 24** «Mutagatîfu wa Nnâmahanga»: Mwâmi Yezu, bulya ali Mwene-Nyamuzinda, arhankashangîra na shetani, arhankashangîra n'omubî. Ali Mutagatîfu lwoshi; co cinarhuma abashetani bajugumana embere zâge.

25 Okubundi Yezu anacimukankamira, amubwîra, erhi: «Hulika, onarhengemw'oyu muntu».

26 Olya shetani mubî anacizunguza olya muntu, ayâma n'izû linene, amurhengamwo.

27 Boshi banacirhangâla, bakadôsanya bône na nnene, mpu: «Kwo kurhi oku? Nyigîrizo mpyâhya nci ezi? Ci adwîrhe arhegeka abashetani, banamuyumve!»

28 Irengé lyâge† lyayirukira lyalumira omu ci-hugo coshi c'e Galileya.

Yezu afumya nnazâla wa Petro

(Mat 8, 14-15; Luk 4, 38-39)

29 Oku banahuluka omwôla sinagogi, bajà aha mwa Simoni na Andreyà, bo na Yakôbo na Yowane.

30 Nnazâla wa Simoni erhi agwîshîre, alwâla ishushira. Banacimubwîra ogo mwanzi.

31 Amujaho, amugwârha oku kuboko, amuy- imanza, na ho na halya ishushira lyabalala, abakolera.

Yezu afumya endwâla za ngasi lubero (Mat 8, 16; Luk 4, 40-41)

32 Erhi kubà bijingo, gala mango izûba lizika, bamulêrhera ngasi yêshi wali mulwâla n'abâli bagwêrhwe na shetani boshi.

33 Ecishagala coshi calundumana aha lusò.

34 Afumya banji bâli bagwêrhwe n'obuzamba bwa ngasi lubero, analibirhakwo bashetani

† 1:28 1, 28 Irengé Iya Mwâmi Yezu lyalumira omu Galileya yoshi erhi nyigîrizo n'obuhashe bwâge bw'okufumya abantu birhuma.

banji; ci ahanza abashetani okuderha, bulya bâli bamanyire ali ndi.

Yezu arhenga e Kafarnaumu anaj'ageragera omu Galileya

(Luk 4, 42-44)

³⁵ Erhi kuca, azûka sêzi mucêracêra, akanya acîjira aharhali bantu, aj'ishengeraho.

³⁶ Simoni n'abâli boshi bamukulikira.

³⁷ Erhi bamuhikaho, bamubwîra, mpu: «Boshi badwîrhe bakulonza».

³⁸ Abashuza, erhi: «Rhujè omu bindi bishagala biri hôfi, nj'iyigîrizayo nayo‡, bulya kwo kwarhumaga nyisha».

³⁹ Anacigeragera omu Galileya yoshi, aj'ayigîriza omu masinagogi gâbo analibirhakwo bashetani.

Yezu afumya omushomyo

(Mat 8, 2-4; Luk 5, 12-16)

⁴⁰ Hanaciyisha omushomyo, amufukamira, amushenga bwenêne, amubwîra, erhi: «Okalonza wananfumya».

⁴¹ Yezu amufa bwonjo, alambûla okuboko, amuhumakwo, anamubwîra, erhi: «Nnonzize, fumaga».

⁴² Ho na halya olushomyo lw'olya muntu lwazimangana, afuma.

⁴³ Yezu amukûba anamukankamira, erhi:

⁴⁴ «Omanyè orhabwîraga ndi, ci ogende, oj'icîyêrekana emwa'abadâhwa, onaj'ihâna ngasi

‡ 1:38 1, 38 Yezu acîjizire muntu mpu ayigîrize abantu enjira y'Obwâmi bw'empingu, abayêreke obuzigire bwâge anabacungule; na ntyo ahè Îshe Nnâmahanga irenge n'obukuze bwimâna.

birhegesirwe na Mûsa§, bibè cêrekane c'okufuma kwâwe».

⁴⁵ Ci olya yêhe erhi alîkûla, arhondêr'alumîza n'okushwâliza ogwo mwanzi; ciru Yezu arhaci-jaga omu lugo n'obwâlagale, ci akacîbêrera kuli, aharhali bantu, bakarhenga oku ngasi murhundu bajà emunda ali.

2

Yezu afumya omuntu ohozire enjingo

(Mat 9, 1-8; Luk 5, 17-26)

¹ Erhi kugera nsiku nyi, ashubira e Kafar-naumu. Bamanya oku ali omu nyumpa.

² Bantu mwandu balundukiramwo, ciru mwafundêra bwenêne kuhika ebwa lusò, na ntâye wankacibwîne ah'abwârhalâ. Abayigîriza Emyanzi y'Akalembe.

³ Banacimulêrhera omuntu w'enjingo zihozire, abarhwîrwe na bantu bâni.

⁴ Erhi bacibula aha bamugerîze mpu bamuyêrekeye erhi kuluga kw'abantu kurhuma, barhula oburhungiri bw'enyumpa àlimwo, basheshezaho encingo olya mulwâla àlikwo.

⁵ Yezu erhi abona obwêmêre bwâbo, abwîra nyakuhola enjingo, erhi: «Mwâna wâni, ebyâha byâwe byamârhenzibwa».

⁶ Aho hàli baguma omu bashamuka b'ihano; banacikengera omu murhima, mpu:

§ 1:44 1, 44 Mwâmi Yezu acîjizire muntu mpu ayigîrize abantu enjira y'Obwâmi bw'empingu, abayêreke ohuzigire bwâge an-abacungule; na ntyo ahè Îshe Nnâmahanga irenge n'obukuze bwimâna

⁷ «Cirhumire oyu aderha ntyo? Alogosire emwa Nyamuzinda! Ka hali owankarhenza ebyâha arhanali Nnâmahanga yênene?»

⁸ Ho na halya Yezu amanya omu murhima gwâge oku badwîrhe barhimanya ntyo; anacibabwîra, erhi: «Cirhumire mukengêra ntyo omu mirhima yinyu?

⁹ “Kuci kulembu kulusha, okubwîra ohozir'enjingo, erhi”: “ebyâha byâwe byamârhenzibwa”, “erhi okumubwîra, erhi”: “yimuka, oyanke encingo yâwe, olambagire?”

¹⁰ “Lêro lyo mumanya oku Mwene-omuntu agwêrhe obuhashe bw'okukûla ebyâha en'igulu”, “-anacibwîra nyakuhola enjingo”, erhi:-

¹¹ “Nkurhegesire oyimuke, oyanke encingo yâwe, oj'emwâwe”».

¹² Olya muntu ayimuka ho na halya, abarhula encingo yâge, alambagira embere z'abantu boshi. Barhangâla boshi, bakuza Nnâmahanga banarhondêra baderha, mpu: «Rhurhasâg'ibona okwa bene oku ciru n'eliguma».

*Yezu ahamagala Levi
(Mat 9, 9; Luk 5, 27-28)*

¹³ Anaciyimuka, ashub'ijà ebwa nyanja*. Engabo y'abantu yamushimba, naye akabayigîriza.

¹⁴ Erhi akola agera, abona Levi†, mwene

* **2:13 2, 13** ebwa nyanja: Nyanja y'e Galileya erhi y'e Tiberiyada; kandi ederhwa mpu Kinereti. † **2:14 2, 14** Levi, mwene Alfeyo, ye Mutagatifu Mateyo, wayandikaga ecitabu cirhanzi c'Emyanzi y'Akalembe. Ali muguma w'omu Ntumwa ikumi n'ibiri za Mwâmi Yezu.

Alfeyo, atamîre e kagombe; anacimubwîra, erhi: «Nshimba!» Anaciyimuka, amushimba.

Yezu alya haguma n'abanya-byâha
(Mat 9, 10-13; Luk 5, 29-32)

¹⁵ Byanacibà ntyo! Erhi abà adwîrhe alîra omu mwa Levi, abavurhîsa n'abanya-byâha banji batamala haguma na Yezu n'abaganda bâge; bulya banji bâli bamukulikîre.

¹⁶ Abashamuka b'ihano b'omu Bafarizeyi, erhi bamubona adwîrhe alîra haguma n'abavurhîsa n'abanya-byâha, babwîra abaganda bâge, mpu: «Cirhuma Nnâhamwinyu alîra haguma n'abanya-byâha?»

¹⁷ Yezu anaciyumva, ababwîra, erhi: «Barhali bantu bagumagumà balonza omufumu, ci abalwâla. Ntayishaga nti nd'ilonza abêru-kwêru, ci abanya-byâha».

Bajà kadali oku kucîshalisa
(Mat 9, 14-17; Luk 5, 33-39)

¹⁸ Kwanacibà lusiku luguma, erhi abaganda ba Yowane n'Abafarizeyi bacîshalisize. Bayish'imubwîra, mpu: «Cirhuma abaganda ba Yowane n'Abafarizeyi bacîshalisa, ci abaganda bâwe bôhe nanga?»

¹⁹ Yezu anacibashuza, erhi: «K'abîra b'omuhyamulume bankacîshalisa banaciri haguma n'omuhya-mulume? Amango omuhya-mulume‡ acibalimwo, kurhakwânîni bacîshalise.

‡ 2:19 2, 19 Omuhya-mulume ye Mwâmi Yezu. Kuziga abaganda bâge barharhegesirwi okucîshalisa anacibalimwo.

20 Ensiku zacibayishira, amango banyagwaŝ omuhya-mulume; ago mango bâcîshalise.

21 Ntâye ohangira eciremo cihyâhya oku mushangi mukulukulu, n'erhi ankalemeka ntyo, cirya ciremo* cihyâhya canasharhula gulya mushangi mukulukulu, n'obubere bwanayûshûka.

22 Kandi ntâye ohongolera amavu mahyâhya omu rhubindi rhukulûkulû; n'owahongoleramwo, amavu ganabera orhubindi, amavu gabulajike, abule n'orhubindi. Ci amavu mahyâhya gajâ omu rhubindi rhuhyâhya!»

Entumwa zatwa emihuli y'engano

(Mat 12, 1-8; Luk 6, 1-5)

23 Byanacibâ ntyo! Erhi ayish'agera omu mashwa olwa-Sabato, abaganda bâge bajâ batwa emihuli y'engano.

24 Abafarizeyi bamubwîra, mpu: «k'obwîne? Cirhumire bajira okuhamzîbwe olusiku lwa Sabato?»

Ŝ 2:20 2, 20 Banyagwa: Ako kanwa kayêrekîre okufâ kwa Yezu. Amango Mwâmi Yezu abâ amâyûs'ifâ amanagaluka emw'îshe, ago mango abaganda bâge banacîshalisa. *

* 2:21 2, 21 Milongo, 2, 21-22: Eciremo cihyâhya n'amavu erhi rivayi lihyâhya, lwo lwîganyo lw'enyigîrîzo za Mwâmi Yezu. Abalonza okuyankirira n'okushimba ezo nyigîrîzo, barhegesirwe okuleka engeso zâbo mbî za mîra n'omurhima mubî. Abayahudi barhayumvagya oku Mwâmi Yezu al'ilêrha engeso mpyâhya n'omurhima muhyâhya en'igulu, n'oku ngasi yêshi walonza okumushimba, akwânîne abè muntu muhyâhya, aleke engeso mbî za mîra, acishwêkere kuli Mwâmi Yezu.

²⁵ Naye ababwîra, erhi: «Ka murhasâg'isoma kurhi Daudi ajiraga erhi akola ali bufà n'ishali, bo n'abàli boshi?»

²⁶ Oku ajàga omu ka-Nyamuzinda, amango g'omudâhwa Abiyatari, alya amantu g'enterekêro, agahâkwo n'abâbo, n'obwo gâli gahanzîbwe okulîbwa n'abarhali bônene?»

²⁷ Anacibabwîra, erhi: «Olwa-Sabato muntu lwajiriragwa, ci omuntu arhajiriragwa olwa-Sabato.

²⁸ Ntyo Mwene-omuntu† ye Nna-olwa-Sabato».

3

Yezu afumya omuntu ohozire okuboko

(Mat 12, 9-14; Luk 6, 6-11)

¹ Yezu ashub'ijà omu sinagogi. Mwâli omuntu ohozire okuboko.

² Bakahengûza mpu babone erhi amufumya olwa-Sabato, lyo bamushobeka.

³ anacibwîra olya muntu ohozire okuboko, erhi: «Yimuka, oj'ekâgarhî».

† **2:28 2, 28** Abafarizeyi bâli bagwêrhe obu bubî: Bakâg'ishimba amarhegeko ga Mûsa omu kanwa konene, ci arhali omu murhima. Bakâjà bacikûla enshonyi n'okushombanya Yezu mpu adwîrhe afumya abantu n'okujira emikolo ehanzîbwe olwa Sabato. Naye Mwâmi Yezu abashuza oku olwa-Sabato muntu warhumaga lwajirwa, ci omuntu arhajiragwa Sabato orhumire. Akabà omudâhwa Abiyatari ahâga Daudi n'abàli boshi obuyêmêre bw'okulya amantu (yo migati) g'enterekêro, n'akabà abadâhwa banavune Sabato omu ka-Nyamuzinda buzira okujir'ecâha, ka Mwâmi Yezu, Mwene-Nnâmahanga, arhali ye Nna-olwa-Sabato n'amarhegeko ga Mûsa goshi? Amahugûlo ahânyire kuli Sabato go gashingânine.

⁴ Okubundi abadôsa, erhi: «Ka kuyêmêrwe okujira kwinjà olwa-Sabato ahâli h'okujira kubî, okuciza obugumaguma b'omuntu ahâli h'okubuheza?» Nabo banacibà dondo.

⁵ Anacibagezamwo amasù, akunîre anali burhè erhi mirhima yâbo mibî erhuma; abwîra olya muntu, erhi: «Lambûla okuboko». Akulambûla, n'okuboko kwâge kwafuma.

⁶ Erhi Abafarizeyi bagenda baj'imujira ihano ho na halya haguma n'Abaherodi* mpu babone kurhi bamuyîrhamwo.

Engabo y'abantu yakulikira Yezu

(Mat 12, 15-16; Luk 6, 17-19)

⁷ Yezu acîyêgûla bo n'abaganda bâge, aj'eburhambi bw'enyanya, n'engabo nyinji y'abantu yarheng'e Galileya n'e Yûda, yamukulikira.

⁸ Kurheng'e Yeruzalemu, n'Idumeya, n'ishiriza lya Yordani, n'entambi z'e Tiri n'e Sidoni, olubaga lwoshi, erhi luyumva emyanzi y'eby'adwîrhe ajira, lwàmuguma omu cirali.

⁹ Anacibwîra abaganda bâge mpu bamurheganyize obwârho lyo abantu balek'imufundêza.

¹⁰ Bulya àli amafumya balwâla banji, na ngasi boshi bâli bazamba bakalibirhira emunda ali mpu bamuhumekwo.

¹¹ N'abashetani erhi bamubonaga, bakaz'imufukamira n'okuyakûza, mpu: «Oli Mugala wa Nyamuzinda!»

¹² Ci yêhe akabahanza bwenêne mpu barhamu-manyisagya.

* 3:6 3, 6 Abaherodi, bo bâli barhonyi ba Herodi, mwâmi w'e Galileya.

Entumwa ikumi n'ibiri
(Mat 10, 1-4; Luk 6, 12-16)

¹³ Anacirheremera oku ntongo, ahamagala abàli alonzize yèneene, bamushimba.

¹⁴ Acîshogamwo ikumi na babiri mpu babêre haguma naye anayish'ibarhuma okugend'iyigîriza.

¹⁵ Abahà obuhashe bw'okufumya abalwâla n'okulibirhakwo abashetani.

¹⁶ Anacîshoga ikumi na babiri: Simoni, anamuyîrika izîno lya Petro;

¹⁷ Yakôbo, mwene Zebedeyo, n'omulumuna Yowane, abayîrika elya Bowanerge†, kwo kuderha bene-nkuba.

¹⁸ Andreyo, Filipino, Bartolomeyo, Mateyo, Toma, Yakôbo mwene Alfeyo, Simoni sha-bushiru,

¹⁹ na Yûda w'e Keriyoti, olya wamulenganyagya.

Ab'omulala gwa Yezu bagend'imugwârha
(Ywn 10, 20)

²⁰ Banacijà omu nyumpa. Olubaga lwashub'ilundûka, ciru babula aha bankayikulira.

²¹ Erhi ab'omulala gwâge‡ bamanya okwo, bakanya mpu baj'imugwârha, bulya bakâg'iderha mpu asirahire.

† **3:17 3, 17** Mwâmi Yezu ayîrika bene-Zebedeyo elya Bowanerge, kwo kuderha bene-nkuba, bulya lusiku luguma bahûnaga Yezu mpu arhegeke enkuba ebande ecishagala cabayimaga ecirâlo (Luk 9, 51-56). ‡ **3:21 3, 21** Omulala gwa Yezu na bene wâbo, bo balya boshi b'omulala gwa nnina bikira Mariya na Yozefu Mutagatifu.

Arhali buhashe bwa Belzebubi Yezu ahulusamwo abashetani

(Mat 12, 24-32; Luk 11, 15-23; 12, 10)

²² Nabo abashamuka b'ihano bâli bayandagalîre e Yeruzalemu bakaderha, mpu: «Alimwo Belzebubi n'okubahashe bw'omurhambo w'abashetani ahulusamwo abashetani»§.

²³ Erhi abà amabahamagala, anacibabwîra, omu migani, erhi: «Kurhi shetani ankabirhakwo Shetani?»

²⁴ Erhi obwâmi bwankacigomera bwônene, obwo bwâmi burhankaciyimanga.

²⁵ N'erhi enyumpa yakacilwîsa yonene, eyo nyumpa erhankaciyimanga.

²⁶ Naye Shetani akabà acîgomire anacîlwîsa yênene, arhankaciyimanga, ci anafananda.

²⁷ Ntâye wankajà omu mw'entwâli akayinyaga ebirugu, arhanarhanzir'ishwêka eyo ntwâli, lyoki ankabona oku ayinyaga ebirugu byâyo.

²⁸ Mmubwîre okuli: ntâco abantu barhakababwirakwo, ebyâha byoshi na ngasi malogorhe goshi bâlogorhe.

§ 3:22 3, 22 Abashamuka b'ihano balonzagya okushekera Yezu n'okugayaguzza enyigîrizo n'ebisômerîne byâge. Belzebubi ye murhambo w'abashetani.

²⁹ Ci owalogorhere kubî Mûka Mutagatîfu*, ntà mango anababalirwe: agwârhwa n'ecâha c'ensiku n'amango.»

³⁰ (Yezu anaciderha ntyo) bulya bakâg'iderha mpu: «Shetani omulimwo».

*Ababusi na bene wâbo Yezu
(Mat 12, 46-50; Luk 8, 19-21)*

³¹ Nina na bene wâbo bayisha, bayimanga embuga, bàrhuma owaj'imuhamagala.

³² Obwo erhi engabo nyinji y'abantu emutamîre eburhambi. Banacimubwîra, mpu: «Nyoko na bene winyu abo bali embuga bakulonza».

³³ Naye abashuza, erhi: «Nyâmà ye ndi na bene wîrhu† bo bahi?»

³⁴ Okubundi ageza balya bâli bamu-tamîr'eburhambi mwo amasù, anaciderha, erhi: «Alà nyâmà na bene wîrhu!

* **3:29 3, 29** Okulogorhera kubî Mûka Mutagatîfu, kuli kugayaguza ebimanyîso by'obuhashe bwâge, kuli kurhayêmêra ebijiro byâge by'obwonjo, n'okubihengulira shetani: na ntyo kuli kushushanya Mûka Mutagatîfu na shetani. Eco câha cirhankarhenga, bulya ocijira, arhayêmêra obuhashe bwa Nyamuzinda, arhanayêmêra oku ali mwinjà na mwonjo, na mugala-byoshi. Omuntu wa bene oyo, arhankalangâlira Nyamuzinda; na buzira bulangâlire, buzira buyêmêre, ntâko ankakulirwa ecâha. ci erhi oyo muntu ankarhenza ecihanzo, akayêmêra obuhashe n'obwonjo bwa Nnâmahanga, akayêmêra ebimanyîso n'ebisômerîne bijirwa n'obuzibu bwa Mûka Mutagatîfu, akanaciyunjuza, ntà câha cirhankarenga. † **3:33 3, 33** Nnina na bene wâbo Yezu, rhulole amahugûlo ga 3, 21.

35 Ngasi yêshi ojira oku Nnâmahanga alonza‡, oyo ye mwene wîrhu, ye na mwâli wîrhu, ye na nyâmà».

4

Omugani gw'owajag'imîra emburho (Mat 13, 1-9; Luk 8, 4-8)

¹ Ashub'irhondêra okuyigîriza eburhambi bw'enyanya, n'olubaga lunji lwamushimba. Lêro anacishonera omu bwârho, atamalamwo, abêra omu nyanja, n'olubaga lwabêra ebulambo.

² Abayigîriza binji omu migani, anabâbwîra omu nyigîrizo zâge, erhi:

³ «Yumvagi: Omuhinzi anacihuluka mpu aj'i-mîra emburho

⁴ Erhi akola adwîrhe amîra, mburho nguma zarhogera eburhambi bw'enjira; orhunyunyi rhwayisha, rhwacilirazo.

⁵ Ezindi zarhogera omu lukalabuye lurhagwêrhi budaka bunji, zanaçimera dubaduba, bulya obudaka burhàli buli.

⁶ Erhi izûba licibasha, zacyumira, bulya ntà mizî zagwêrhe.

⁷ Ezi ndi zarhogera omu mishûgi, n'erhi em-ishûgi ekula, yazihuhya, zirhanaciyêragakwo cici.

⁸ Ezindi zarhogera omu budaka bwinjà; zakula, zayushûka zanaheheka; zaburha, nguma

‡ 3:35 3, 35 Ngasi yêshi oyêmêra Nyamuzinda, omuzigira n'okumukolera, oyôla agwêrhe inêma ly'obucêse, bwo buzine bwa Nyamuzinda, omu murhima gwâge; ali mwâna wa Nnâmahanga. Kuziga ali mwene-wâbo Mwâmi Yezu.

makumi asharu, eyindi makumi gali ndarhu, eyindi, igana».

⁹ Anaciyûshûla, erhi: «Ogwêrhe amarhwîri g'okuyumva, ayumve!»

Ecirhuma Yezu ayigûriza omu migani

(Mat 13, 10-15; Luk 8, 9-10)

¹⁰ Erhi abà akola ali buhumba, balya bali boshi naye haguma na balya ikumi na babiri bamudôsa obuyôbôle bw'emigani

¹¹ Ababwîra, erhi: «Mwêhe mwahîrwe okumanya ihwe ly'Obwâmi bwa Nyamuzinda; ci abâli embuga bakâbwîrwa byoshi omu migani*,

¹² *lyo bakâlola, barhanabone; bakayumvîrhiza, barhanayumve; mpu lyo barhahinduka binjà barhanababalirwa ebyâha byâbo†».*

Amahugûlo g'omugani gwa nyakumîra emburho

(Mat 13, 18-23; Luk 8, 11-15)

¹³ Anacibabwîra, erhi: «Ka murhayumvîrhi ogu mugani? Kurhi mwâciyumvage eyindi migani yoshi?

¹⁴ Owamîraga, amîra Oluderho.

¹⁵ Abâli eburhambi bw'enjira Oluderho lwamîragwa, erhi bayûs'iyumva, Shetani ayisha, arhzêrûla lulya Luderho omu mirhima yâbo.

¹⁶ Na zirya zarhogeraga omu lukalabuye, bo bantu bayumva Oluderho, baluyankirire banasîmire;

* **4:11 4, 11** Abâli embuga, bo balya barhalonza okuyumva n'okukulikira enyigîriza za Yezu; bo Bafarizeyi n'Abaherodi, balya balonz'okuyîrha Yezu. † **4:12 4, 12** Lolà Iz 6, 9-10.

¹⁷ ci erhi barhagwêrhi mizî: babà bantu ba kasanzi. Amalibuko n'amalumwa erhi bicibayishira lulya Luderho lurhuma, bayirukire bahirima.

¹⁸ Haligi n'ezindi zamîragwa omu mishûgi: bo balya bayumvîrhe Oluderho,

¹⁹ ci ebihamba by'e by'en'igulu, obunywesi bw'obuhirhi n'enyifinjo z'ebindi, erhi bibaja omu murhima, byanazimaguza lulya Luderho, lubule oku lwabona amalehe,

²⁰ Na ziryâ zamîragwa omu budaka bwinjà‡, bo bantu bayumva Oluderho, baluyankirire, bayêrekwo amalehe, muguma makumi asharhu, owundi makumi gali ndarhu, owundi igana».

Omugani gw'akamole

(Luk 8, 16-17; Mat 10, 26)

²¹ Anacibabwîra, erhi: «K'akamole kayakizwa okufulikwa omu byâsi erhi omu nterule? K'arhali yo kamanikwa emugamba?

²² Bulya ntâco cifulisirwe cirhakafulikwa, na ntà ihwe lirhakarhulika.

²³ Ogwêrhe amarhwîri g'okuyumva, ayumve!»

Omugani gw'omulengo

(Mat 7, 2; 13, 12; Luk 6, 38; 8, 18)

²⁴ Akababwîra, erhi: «Murhege amarhwîri oku ngasi byoshi mwayumwe. Omulengo mwalengeremwo abandî, gwo ninyu mwâlengerwemwo; ciru mwayish'iyûshûlirwa.

‡ 4:20 4, 20 budaka bwinjà: Enyigîrîzo z'ogu mugani z'ezi: Nka kulya emburho erhankayânakwo amalehe erhanamîzirwi omu budaka bwinjà, ntyo ebinwa n'enyigîrîzo za Mwâmi Yezu zirhankarhukwânana zikabà zirhamîzirwi omu mirhima minjà.

25 Bulya ogwêrhe, ahâbwa; ci orhagwêrhi, n'ehi agwêrhe, bamunyagahyo§.

Omugani gw'emburho ecimeza yône

26 Akaderha, erhi: «Obwâmi bwa Nyamuzinda kwo buli nka kulya omuntu ankakwêba emburho omu idaho.

27 Abè al'îrò erhi abè azîne; bubè budufu, gubè mûshi: emburho enacîmerere, enakule arhana-manyiri.

28 Bulya obudaka bwônene buyêza, burhanzi ebyâsi, hakulikire omusîsi, na buzinda amahemba omu musîsi.

29 N'erhi emburho eyêra*, anayihi-ramw'omugushu, bulya gakola mango ga kusârûla».

*Omugani gw'emogomogo y'emburho y'esinapi
(Mat 13, 31-32; Luk 13, 18-19)*

30 Aderha, erhi: «Cici rhwagererakw'Obwâmi bwa Nyamuzinda? Lwîganyo luci rhwank-abushushanya?

31 Kwo buli nka mogomogo y'emburho y'esinapi: erhi ejà omu budaka, yo nsungunu kulush'ezindi mburho zoshi.

§ 4:25 4, 25 Bamunyagahyo: Mwâmi akashobôza omuntu, erhi abona oku ali omubî na endyâlya, anamunyage; ci omwinja yêhe kanji kanji ashobôla. *

* 4:29 4, 29 Enyigîrizo za Mwâmi Yezu n'Obwâmi bwâge bijira obuzibu bw'okumera n'okuyushûka omu mirhima y'abantu. Amango g'okusârûla, bo buzinda bw'igulu.

32 Ci erhi emera, yanakula enabè nnene kulusha ezindi nshogo zoshi†; yanajira amashami manênênè, ciru n'ebinyunyi by'emalunga binayish'ikarhûlûlamwo».

*Yezu arhayigîrizagya olubaga buzira migani
(Mat 13, 34-35)*

33 Omu migani minji ya Ben'eyo akâg'ibayigîriza, omu lugero bankanayumvîrhemwo.

34 Arhanabayigîrizagya buzira migani: ci abaganda bâge bôhe akâg'ibayobôlerayo bufundafunda yoshi.

*Yezu arhûza omulaba
(Mat 8, 23-27; Luk 8, 22-25)*

35 Olwo lusiku, erhi kubà bijingo, ababwîra, erhi: «Rhuyikirire ishiriza.»

36 Banacirîka olubaga, bamurhulira omu bwârho kulya anali, n'agandi mârho gamukulikira.

37 Omulaba munene gwanacizuka omu nyanja, ebivumba byakaciyoâha omu bwârho, bwoshi bwayunjula mîshi.

38 Yêhe erhi al'îrò omu ndalâlà, agwîshîre oku mushego.

† 4:32 4, 32 Esinapi, nka eciri nto, eshusha olushogo luderhwa obujinji. Eyo mburho nsungunu kulusha ezindi, nka ekola nkulu, enabè nnene kulusha ezindi mburho zoshi. Esinapi luli lwiganyo lw'Ekleziya Katolika. Yarhondêraga na bantu banyi: Entumwa zâli ikumi n'ibiri zône. Buno Ekleziya ekola elumîre igulu lyoshi. Abantu b'amahanga goshi kwo barhûlûla omu Ekleziya nka kulya ebinyunyi birhulûla oku mashami gw'omurhi munênênè.

³⁹ Bamutula, bamubwîra, mpu: «Yâgirwa, k'orhamanyiri oku kufà kuno?» Anacizûka, akalihira empûsi, anabwîra enyanja, erhi: «Hulika, onarhûle!» Empûsi yatwîka n'omurhûla gwabà.

⁴⁰ Okubundi abàbwîra, erhi: «Cirhumire muyôboha? Ka ntà buyêmère mugwêrhe?»

⁴¹ Banacigeramw'omusisi, banakabwîrana bône na nnene, mpu: «Lêro ye ndi oyu! Ci yêhe empûsi n'enyanya bidwîrhe byamuyumva!»

5

Yezu alîkûza omuntu w'e Jerazeni wàlimwo shetani

(Mat 8, 28-34; Luk 8, 26-39)

¹ Banaciyikirira ishiriza, omu cihugo c'Abajerazeni.

² Oku anayômoka omu bwârho, omuntu ogwêrhwe n'omuzimu mubî ayisha amulibirhîre, erhi arhenga omu byûsho.

³ Enyumpa yâge byâli byûsho, na ntà muntu wankahashirimushwêka, ciru ankakolêsa emigozi.

⁴ Bulya kanji-kanji bâli barhanzir'imushwêka n'emigozi n'obudagulè, ci ali erhi akonwîre obwo budagulè anatwa eyo migozi, na ntâye wacimuhashaga.

⁵ Ngasi lusiku, buca buyira, nk'arhali omu byûsho, erhi omu mpinga, ayâmayâma, anaj'acîyâgaza* n'amabuye.

⁶ Erhi alangira Yezu, amulibirhirayo, amufukamira:

* 5:5 5, 5 mpu kwo kuciyagûla

⁷ ayâkûza n'izù linene, erhi: «Bici rhufânwa nâwe, Yezu, Mwene-Nyamuzinda w'Enyanya? Nkulahirîze oku Izîno Iya Nnâmahanga, orhandibuzagya!»

⁸ Bulya Yezu akâg'imubwîra, erhi: «We muzimu mubî, rhengamw'oyu muntu.»

⁹ Amudôsa, erhi: «Izîno lyâwe we ndi?» Amushuza, erhi: «Izîno lyâni nie murhwe, bulya rhuli banji».

¹⁰ Anacimuhûna bwenêne mpu arhamuhulusagya muli eco cihugo.

¹¹ Aha burhambi hàli obusò bunene bw'engulube, erhi ziyâbusire oku ntondo.

¹² Balya bazimu babî bamuhûna bwenêne, baderha, mpu: «Orhuhêke mwo zira ngulube, rhubè mwo rhuja».

¹³ Anacibayêmêrera. Balya bazimu babî bamacigenda, bajamwo zirya ngulube. Zanicitula ecimolôgo, obusò bwahona oku manga, bwagend'icîloha omu nyanja, bwafîra omu mîshi. Zàli nka bihumbi bibiri.

¹⁴ Abangere bôhe bacîkûlira omulindi, bagend'ilumîza ogwo mwanzi omu cishagala n'omu ndimiro. Abantu bashagamuka mpu baj'ilola oku byabîre.

¹⁵ Erhi bahika hali Yezu, bashimâna olya wâlimwo shetani-murhwe atamîre, ayambîrhe anali mugumagumà n'obukengêre bwâge boshi; bayôboha.

¹⁶ Ababonaga oku byâbà. babarhondêreza olw'oyo muntu wâlimwo shetani lwoshi n'olw'-engulube.

¹⁷ Okubundi barhondêra okuyinginga Yezu

mpu abarhengere eka.

¹⁸ Erhi abà akol'ashonera omu bwârho, olya wali ogwêrhwe na shetani amusengera mpu amukulikire.

¹⁹ Amulahirira, amubwîra, erhi: «Oj'emwâwe† muli bene winyu, ogend'ibaganîrira aminjà goshi Nyakasane akujirîre omu bwonjo bwâge».

²⁰ Anacihira njîra, arhondêra okulumîza omu Dekapoli ngasi kwoshi Yezu amujirîre, n'abantu boshi barhangâla.

Yezu afumya omukazi walwâla omududu, anafûla mwâli wa Yayiri

(Mat 9, 18-26; Luk 8, 40-56)

²¹ Erhi Yezu abà amâshub'iyikirira ishiriza omu bwârho, bantu banji bamushûbûkira. Abêra oku mushenga‡ gw'enyanja.

²² Hanaciyisha muguma w'omu bakulu b'esinagogi, izîno lyâge ye Yayiri. Erhi amubona, afukama embere zâge,

²³ anacimushenga bwenêne, erhi: «Mwâli wâni ali obufa; oyîshe, omuhumekwo lyo afuma analame».

²⁴ Yezu amushimba, n'olubaga lunji lw'abantu lwamukulikira lwanamugorha.

† 5:19 5, 19 5, 19: Abantu boshi barhamagalwa kuguma. Oyo muntu wali ogwêrhwe na shetani Ali alonzize bwenêne okukulikira Yezu, okucihâna lwoshi emwâge n'okurhacimurhengakwo. Ci Mwâmi Yezu, bulya yêne ocîshoga ahabêra haguma naye (Mrk 2, 13-19), amulahirira, amubwîra mpu ashubir'emwâbo, agend'imanyîsa obwonjo bwa Nnâmahanga muli bene wâbo. ‡ 5:21 5, 21 haguma bâdesire «mushanga gwa nyanja», ahandi omu Mat 13, 2 mpu «mushenga gw'enyanja».

²⁵ Omukazi walwâlaga omududu kurhenga myâka ikumi n'ibiri,

²⁶ erhi arhamire n'abafumu ba ngasi lubero, n'erhi ebintu byamuhwerîre byoshi buzira okubona ely'oku ngohe, ciru n'endwâla yâge yajà yayushûka.

²⁷ Erhi aciyumva emyanzi ya Yezu, amuyisha nyuma, amuhuma oku cishûli.

²⁸ Bulya akâg'ikengêra omu murhima, erhi: «Nkahuma ciru oku myambalo yâge yône, nana-fuma».

²⁹ Ho na halya ecirhambo câge cahuba, ayumva omu mubiri oku amâfuma endwâla yâge.

³⁰ Ho n'aho Yezu ayumva oku obuzibu bu-murhenzi remwo; anacihindamukira olubaga, adôsa, erhi: «Ndi ompumire oku myambalo?»

³¹ Abaganda bâge bamubwîra, mpu: «Ka orhabwîni oku abantu bakulundumirekwo? Nâwe mpu ndi okuhumirekwo?»

³² Anacilola eyi n'eyi, mpu abone owajiraga ntyo.

³³ Okubundi olya mukazi anaciyôboha, agera mw'omusisi, bulya ali amanyire oku byabîre kwoshi. Anaciyisha, acikwêba aha magulu gâge, amurhondêreza oku binali kwoshi.

³⁴ Anacimubwîra, erhi: «Mwâna wâni, obuyêmêre bwâwe bwakufumize; ocîgendere n'obuholo, onafume endwâla yâwe».

³⁵ Oku acidwîrhe aderha, hâyisha abantu barhenga emwa omukulu w'esinagogi, bamubwîra, mpu: «Kali mwâli wâwe afîre! Bici waciberakwo Omuyigîriza irhwe?»

³⁶ Erhi ayumva ako kanwa bàdesire,

Yezu abwîra olya mukulu w'esinagogi, erhi: «Orhayôbohaga; oyêmêre kwônene».

³⁷ Anacilahira mpu arhakulikirwa na ndi, orhali Petro, Yakôbo na Yowane, mulumuna wa Yakôbo.

³⁸ Erhi bahika aha mw'olya mukulu w'esinagogi, Yezu ayumva emikûmo n'abantu badwîrhe balaka n'okubanda endûlù.

³⁹ Erhi abà amâjà omu nyumpa, ababwîra, erhi: «Eyi mikûmo n'ezi ndûlù ziri za bici? Omwâna arhafîri, ci al'îrò».

⁴⁰ Nabo banacimushekera. Okubundi, erhi abà amabahulusa boshi, ayanka îshe na nnina w'olya mwâna na balya bali bo naye, ajà halya omwâna àli.

⁴¹ Agwârha olya mwâna okuboko, amubwîra, erhi: «Talita kum»[§], kwo kuderha: «We munyere, nkubwîzire nti ozûke!»

⁴² Ho na halya olya munyere anaciyimanga, alambagira, bulya ali akola wa myâka ikumi n'ibiri muburhe. Abantu barhangâla bwenêne.

⁴³ Abakomêreza bwenêne mpu ntâye omanyage ogwo mwanzi; anarhegeka mpu bamuhè ebiryo alyè.

6

Yezu agera e Nazareti
(Mat 13, 53-58; Luk 4, 16-30)

^{§ 5:41} 5, 41 Ezo nderho ziri za ciharamiya, lulimi lushusha lunayegîre ecihebraniya, zombi ndimi za Mwâmi Yezu. Cihebraniya basomaga n'okusalira, eciharamiya co calilumire nk'oku eciswahili cilumire eno.

¹ Erhi arhenga eyo, ajà omu cihugo c'emwâbo, n'abaganda bâge bamukulikira.

² Erhi kubà lwa Sabato, arhondêr'ayigîriza omu sinagogi; na banji, erhi bamuyumva, basômerwa banakâderha, mpu: «Ngahi amâkûla okwo kwoshi? N'obu bwenge boshi agwêrhe n'ebirhangâzo bidwîrhe byajirwa n'amaboko gâge?

³ K'arhali mubinji oyu, mugala wa Mariya, mwene wâbo* Yakôbo, na Yozefu, na Yûda, na Simoni? Na bâli bâbo, k'arhali kwo babà kuno mwîrhu?» Banacimulola kubî.

⁴ Naye Yezu ababwîra, erhi: «Ntâ handi omulêbi abula okukengwa omurhali omu cihugo câge, n'omu ishanja lyâge, n'omu mwâge».

⁵ Na ntâ cisômerîne ciru n'eciguma ajizire eyo munda. Balwâla banyi bônene ahizirekwo amaboko, abafumya.

⁶ Okubula obuyêmêre kwâbo kwamusômera.

Yezu arhuma Entumwa zâge

(Mat 10, 1-14; Luk 9, 1-6)

Anacij'ageragera omu bishagala by'eburhambi, aj'ayigîriza.

⁷ Ahamagala balya ikumi na babiri. Arhondêra okubarhuma babiri babiri, abahà obuhashe oku bazimu babî.

⁸ Abahanza mpu barhahêkaga cici oku njira, aha nyuma y'akarhi konene: ciru n'enshangu

* **6:3 6, 3** Bene wâbo Yezu na bâli bâbo bo balya b'omulala gwa Bikira Mariya na Yozefu. Abayahudi kwo bâli nk'eno mwîrhu. Mwene wâbo Omushi na mwâli wâbo, barhali balya barhenga nda nguma erhi bâna b'îshe muguma bônene, ci ngasi boshi baburhwa na mwishe erhi munnina.

y'obuntu, erhi nshoho, erhi bujuma bw'igerha omu luhago;

⁹ ci mpu bayambale enkwêrho, barhanaci-hundikiraga bishûli bibiri.

¹⁰ Ababwîra, erhi: «Ngasi hoshi mwanaje omu nyumpa, mubêremwo kuhika murhenge halya.

¹¹ Aha bâbule okumuyankirira n'okummuyumva, muharhenge munagukumule akatulo kamuli oku nshando, kuyish'ibà câgizo cinyu kuli bo».

¹² Okubundi banacilikûla, bajà bayigîriza abantu mpu bacîyunjuze;

¹³ bakâlibirhakwo bashetani banji, bakashîga balwâla† banji amavurha, banakaz'ibafumya.

Herodi na Yezu

(Mat 14, 1-2; Luk 9, 7-9)

¹⁴ Mwâmi Herodi anaciyumva emyanzi yâge, bulya izîno lyâge lyâli lyajîre irenge. Bakâg'iderha, mpu: «Yowane Mubatiza afûsire omu bafû: kwo kumudwîrhîre ebi bisômeîne adwîrhe ajira».

¹⁵ Abandi bakaderha, mpu: «Eliya oyu». N'abandi, mpu: «Mulêbi oyo nka abandi balêbi».

¹⁶ Herodi, erhi ayumva, aderha, erhi: «Yowane natwag'irhwe oyo ofûsire omu bafû!»

Okufâ kwa Yowane Mubatiza

(Mat 14, 3-12; Luk 3, 19-20)

¹⁷ Bulya Herodi yênene warhumaga abagwârha Yowane b'anamuhira omu mpamikwa erhi

† 6:13 6, 13 Okwo kushîga abalwâla amavurha kwâli nshokolezi y'isakramenta ly'Obushîge bw'abalwâla (Yak 5, 13-15).

Herodiyada, mukà-mwene wâbo Filipo, orhuma, amamuyanka.

¹⁸ Bulya Yowane abwîraga Herodi, erhi: «Ntâ bwêmêre ogwêrhe bw'okuherula mukà-mwene winyu».

¹⁹ Kurhenga aho Herodiyada amukunirira anakalonza okumuyîrha, ci ayabirwa,

²⁰ bulya Herodi akâg'irhînya Yowane, oku kubà àli muntu mushinganyanya na Muta-gatîfu, anakag'imulanga. Erhi amuyumvagya, omurhima gunamulye, ci okwo kurharhumaga arhakâsima okumuyumvîrhiza.

²¹ Lêro olusiku alingaga lwanaciyisha: lwo lusiku lukulu lw'okuburhwa kwa Herodi. anaci-jira idinye, alâlîka abarhambo bâge, abakulu b'abasirika n'abashamuka b'e Galileya.

²² Mwâli wa Herodiyada erhi ayisha, aj'eruhya, arhamba, asîmîsa Herodi n'abalalike. Okubundi mwâmi anacibwîra olya mwâna-nyere, erhi: «Ompûne ngasi eci olonzize, nakuhâco».

²³ Anacimubwîra n'endahiro, erhi: «Ngasi eci wankampûna, nakuhâco, ciru cankaba luhande lw'Obwâmi bwâni».

²⁴ Olya munyere ahuluka, aj'ibwîra nnina, erhi: «Cici nahûna?» Naye nnina, erhi: «Irhwe lya Yowane Mubatiza».

²⁵ Ashub'iyisha alibirhîre emunda mwâmi àli, amubwîra, erhi: «Nahûna ompêre oku nambi bo na buno irhwe lya Yowane Mubatiza».

²⁶ Mwâmi acîganya bwenêne, ci endahiro yâge na balya bâli oku cibo bo naye birhuma, arhacilonzagya okumubonya nshonyi.

²⁷ Obwo mwâmi arhuma omuganda mpu

agend'ilêrha irhwe lya Yowane mushwêkwa.

²⁸ Olya muganda anacigenda, ajà omu mpamikwa, amutwa igosi, ayisha adwîrhe irhwe lyâge oku nambi, anacilihereza olya munyere, naye alihà nnina.

²⁹ Erhi abaganda ba Yowane bamanya, bayish'iyanka omurhumba gwâge, bagubisha.

Yezu aluza emigati obw'oburhanzi

(Mat 14, 13-21; Luk 9, 10-17; Ywn 6, 1-13; Mrk 8, 1-10)

³⁰ Erhi entumwa zishubûka, zacigusha aha Yezu àli, zamurhondêreza emyanzi y'ebi zakozire byoshi n'ebi zayigîrize.

³¹ Anacibabwîra, erhi: «Muyishe bufunda aharhali bantu, muluhûke hitya». Bulya abantu bakâg'iyisha n'abakâg'igenda bâli banji bwenêne, ciru entumwa zabula amango g'okulya.

³² Bacijira omu bwârho, bayikirira aharhali bantu, omu lwihwêko.

³³ Abantu erhi babona bacîgendera, banji bamanya ngahi bajà. Bahubuka omu bishagala byoshi, babashokolera n'amagulu, bajicilundayo.

³⁴ Erhi Yezu arhenga omu bwârho, abona engabo y'abantu, obwonjo bwâbo bwamugwârha, bulya bâli nka busô burhagwêrhi mungere: arhondêra okubayigîriza binji.

³⁵ Erhi izûba lizonga, abaganda bâge bamujaho, bamubwîra, mpu: «Lyamabà irungu lîno, n'izûba lîno lyazika;

³⁶ lîka abà bantu bagend'igula ebi balya omu bihando n'omu bishagala bya hôfi».

³⁷ Naye abashuza, erhi: «Ka murhabaha ebi balya mwênene!» Nabo bamubwîra, mpu: «Ka rhugend'igula emigati ya ngoyo‡ ibiri, rhubahè balye?»

³⁸ Anacibadôsa, erhi: «Migati inga mugwêrhe? Mugend'ilola!» Eerhi bayûs'irhangula, bamubwîra, mpu: «Irhanu na nfî ibiri».

³⁹ Anacirhegeka mpu babwâr haze abantu boshi rhudêko rhudêko oku lubala.

⁴⁰ Banacibwâr hala birundo birundo, aha igana igana, aha makumi arhanu arhanu.

⁴¹ Okubundi arhola erya migati oku eri irhanu na ziry a nfî zombi, agalamira emalunga, abigisha, abega erya migati, ayihêreza abaganda bâge mpu bagabulire abantu; na ziry a nfî nazo azigabirabo.

⁴² Balya boshi, bayigurha.

⁴³ Banacirhola ebi bàsizagya, bayunjuza rhushâbulo ikumi na rhubiri rhw'ebisigaliza by'erya migati na ziry a nfî.

⁴⁴ Nabo abalyaga bâli balume bihumbi birhanu.

Yezu alambagira omu nyanja

(Mat 14, 22-23; Ywn 6, 16-21)

⁴⁵ Ho n'aho asêza abaganda bâge mpu bajè omu bwârho, babè bashokola banayikirir'e Betisayida, oku naye acidwîrhe asêzera abantu.

⁴⁶ Erhi ayûs'ibalîka, arheremera oku ntondo mpu aj'ishenga.

⁴⁷ Erhi bibà bijingo, obwârho erhi bwahika omu karhî k'enyanja, naye erhi ali yênene ebulambo.

‡ 6:37 6, 37 Olugoyo (engoyo) magerha igana! Emwa Abayahudi igerha lyankafîre idinari.

48 Erhi acîbona bagukubira n'okuvugama -bulya empûsi yahubukaga embere-, sêzi mucêracêra ayish'alambagira omu nyanja, alonz'ibarhaluka.

49 Nabo erhi bamubona aj'alambagira oku mîshi, bamanya mpu muzimu, babanda orhuhababo.

50 Boshi bâli bamubwîne, n'ebihamba byâli bibagwêrhe. Ci ho n'aho ayirukira abaderhêza, anababwîra, erhi: «Muhire omurhima omu nda, nie nnênè, murhayôbohaga!»

51 Okubundi ajà omu bwârho haguma nabo, omulaba gwatwîka. Bazânwa, barhangâla:

52 bulya barhumvagya ciru ehitya ecisômerîne c'erya migati, omurhima gwâbo gwacîyôrhera muzibu.

*Yezu afumya abalwâla b'e Jenezareti
(Mat 14, 34-36)*

53 Erhi bayûs'iyikira, bahika e Jenezareti, basîka obwârho.

54 Oku banayômoka omu bwârho ntya, abantu bayirukira bamumanyirira.

55 Banacigeragera omu cihugo coshi, barhondêra okushubûza ngasi boshi bâli bababîre n'endwâla n'okubabarhulira oku ncingo emunda âli.

56 Ngasi hoshi ageraga, akabà omu lugo, akabà omu bishagala, akabà omu ndimiro, bakâhira abalwâla oku njira, banakâmusengera mpu abaleke ciru bahume oku cikwî c'omwambalo gwâge; na ngasi bamuhumirekwo, banacifuma.

7

Yezu ajà kadali n'Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano

(Mat 15, 1-9)

¹ Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano haguma barhengag'e Yeruzalemu, bashûbûzanya, bamujaho.

² N'erhi babona baguma omu baganda bâge badwîrhe balya n'enfune zizinzire, kwo kuderha ezirhali nkalabe, babagaya.

³ Bulya Abafarizeyi n'Abayahudi boshi barhankalya barhanarhanzir'ikalaba amaboko kuhika aha ngafula; yo yali ngeso ya bashakulûza bâbo.

⁴ Na nka barhenga ekarubanda, barhankalya barhanashahulizibwi amîshi. Hali n'ezindi ngeso nyinji bakômera okushimba: nka okushuka orhuhè, orhubindi n'enambi z'amarhale n'encingo.

⁵ Obwo Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano banacimudôsa, mpu: «Cirhuma abaganda bâwe barhashimba engeso za bashakulûza; ci bôhe banakalya n'enfune zirhali nkalabe?»

⁶ Abashuza erhi: «Izaya acilêbîre kwinjà kuli mwe, ezi ndyâlya, nka oku biyandisirwe, erhi: *“Olu lubaga ludwîrhe lwa nkenga n'akanwa kwônene, ci emîrhima yâbo eri kuli”*.

⁷ *“Obukenge bankenga bubà bunywesi, enyigîriza bayigîriza gabà marhegeko garhenga emw'abantu”*»*.

* 7:7 7, 7 lolà: Iz 28, 13.

8 «Mwalesire irhegeko† lya Nyamuzinda, mwakulikira engeso z'abantu.»

9 Abàbwîra, erhi: «Munavune irhegeko lya Nyamuzinda mpu lyo mukulikira engeso zinyu.

10 Bulya Mûsa adesire, mpu: “*Okenge sho na nyoko, na owahehêrere îshe erhi nnina, anafê*”.

11 “Ci mwêhe munakaz'iderha, mpu”: “Owabwîra îshe erhi nnina, erhi”: “*Ehi nankakurhabîremwo hiri korbani‡, kwo kuderha nterekêro*”.

12 “murhanacimuleka ajirîre îshe erhi nnina akandi kantu”,

13 “na ntyo mwazâzize akanwa ka Nnâmahanga erhi ngeso zinyu mwene mwajiraga zirhuma”. “Na binji bya bene ebyo mujira”».

Arhali ebija ekanwa byo bizinza omuntu ci ebirhenga omu murhima

(Mat 15, 10-30)

14 Erhi abà amâshub'iyûs'ihamagala olubaga, anacilubwîra, erhi: «Murhege amarhwîri mweshi munayumve kwinjà!

15 Ntâco cirhenga embuga cankazinza omuntu camamujamo; ci ehirhenga omu muntu hyo hizinza omuntu.

16 Akabà hali ogwêrhe amarhwîri g'okuyumva, ayumve!»

† 7:8 7, 8 Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano, omu kuhugûla amarhegeko Nyamuzinda ahâga Mûsa, bakagahindula n'okugazâbya n'okuyûshûla agandi marehegeko. ‡ 7:11 7, 11 Korbani: luderho lwa ciharamiya. Kuli kuderha: nterekêro emwa Nyamuzinda. Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano bakâg'iderha mpu owâbwîre îshe erhi nnina, erhi: «Ebi nankakurhabîremwo, nabihânyire nterekêro», mpu oyo arhacirhegesirwi okurhabâla ababusi.

17 Erhi acija omu nyumpa, aciye gwîre n'olubaga, abaganda bâge bamudôsa ogwo mugani.

18 Naye ababwîra, erhi: «Aye! kuziga ninyu ntà bukengêre mugwêrhe kuhika ene! Ka murhayumvîrhi oku ebirhenga embuga, bikaja omu muntu, birhankamuzinza;

19 “bulya birhamuja omu murhima, ci omu nda birhogera, na kandi bije aharhankaderhwa”». Ntyo ayêrekana oku ebiryo byoshi biri bicêse.

20 Ashub'iderha, erhi: «Ebirhenga omu muntu, byo bizinza omuntu.

21 “Bulya omu muntu”, “omu murhima gwâge mwo murhenga enkengêro mbî”: “obugonyi, obushambo, okuyîrha”,

22 “okuhusha, obujinisi, obubî, obulyâlya, obumaguza”, “obuyâgalwa, okushobekana busha”, “okucîbona, obunganyi”.

23 “Ebyo bibî byoshi omu muntu birhenga”, “byo binazinja omuntu”».

III. Yezu agera omu bindi bihugo birhali by'e Galileya

*Yezu afumya mwâli w'omukazi w'e Sîriya
(Mat 15, 21-28)*

24 Erhi barhenga eyo munda, acijîra omu mpande z'e Tiri n'ez'e Sidoni. Ajà omu nyumpa, arhalonzagya omuntu amanye ahâli, ci abula oku ankacîfulika.

25 Bulya hàli omukazi, erhi omwâli agwêrhwe n'omuzimu mubî; erhi ayumva e myanzi yâge, akanya, aj'ifukama aha magulu gâge.

²⁶ Oyo mukazi àli mupagani, Mufenisi w'e Sîriya. Anacimusengera mpu amukûlire shetani omu mwâna.

²⁷ Naye amubwîra, erhi: «Orheng'ileka abâna bayigurhe, bulya kurhali kwinjà okuyanka entanda y'abâna n'okuyikwêba ebibwâna».

²⁸ Olya mukazi anacimushuza, anamubwîra, erhi: «Kwo binali ntyo, Muhanyi! ci kurharhuma ebibwâna birharhologola enshangukiza aha abâna balîra!»

²⁹ Anacimubwîra, erhi: «Kuli olwo luderho, ogendage, shetani arhenziremwo mwâli wâwe».

³⁰ Erhi ahika aha mwâge, ashimâna omwâli agwîshîre oku ncingo, erhi shetani amulîsire.

Yezu afumya ecihuli c'akaduma

³¹ Anacirheng'e Tiri, aj'e Sidoni, ebwa nyanja y'e Galileya, omu cihugo c'e Dekapoli.

³² Bamulêrhera ecihuli c'akaduma, bamuhûna mpu acihirekwo okuboko.

³³ Anacîyêgûla omu lubaga, acîhira hâge hâge, acîhira eminwe omu marhwiri, ajabika omunwe n'amarhî, acihuma oku lulimi.

³⁴ Okubundi agâlamîra emalunga, ayîsa bwenêne, acibwîra, erhi: «Efeta», kwo kuderha: «yîguka»Š.

³⁵ Ho na halya amarhwîri gâge gayiguka n'olulimi lwâge lwashwêkûka: arhondêra aderha bwinjinjà.

Š 7:34 7, 34 Nka omudâhwa abatiza, anakolêse eco cijiro Mwâmi Yezu afumagyamwo ecihuli c'akaduma. Naye anajabika omunwe gwâge n'amarhî, ayandike ecimanyîso c'omusalaba oku kanwa n'oku marhwiri g'owabatizibwa, anamubwîra, erhi: «Yîguka!» (Efeta).

³⁶ Abahanza mpu barhabwîraga ndi; ci oku asêzagya okubahanza, kwo nabo basêzize okulumîza ogwo mwanzi hoshi.

³⁷ Barhangâla bwenêne, banakâderha, mpu: «Ajizire byoshi bwinjà! Ebihuli adwîrhe abiyumvîsa, n'orhuduma adwîrhe arhuderhêsa!*

8

Yezu aluza emigati obwa kabiri

(Mat 15, 32-39)

¹ Mw'ezo nsiku, hàli kandi olubaga lunji lw'abantu, lurhanagwêrhe biryo. Anacihamagala abaganda bâge, ababwîra, erhi:

² «Mubabalire eyi ngabo, bulya ene lukola lwa nsiku isharhu bankulikira burhalya.

³ Nkabalîka bashalisire, akangwe kanabayankira omu njira, bulya balimwo abà kulî».

⁴ Abaganda bâge bamushuza, mpu: «Ndi wank-abona emigati yayigusa abà boshi muno irungu?»

⁵ Naye anacibadôsa, erhi: «Migati inga mugwêrhe?» Nabo, mpu: «Ndà».

⁶ Okubundi anacirhegeka mpu abantu babwâr hale oku idaho. Ayanka erya migati oku eri nda, avuga omunkwa, ayibega, ayihà abaganda bâge mpu bayigabulire olubaga, nabo banacibahêrezayo.

* **7:37 7, 37** «okuderhêza», kuli kudes a lebè nka wamubwîra kulebe, ci «okuderhêsa», kuli kuderha oku we wahâga lebè obuhashe bw'okuderha, erhi we warhumire aderha, erhi ahash'iderha

⁷ Bâli bagwêrhe na nfi nsungunu. Nazo erhi abà amazigisha, aderha mpu bazigabe.

⁸ Abantu ba lya, bayigurha. Bashûbûza amasigaliza, gayunjuza birhiri nda.

⁹ Abalyaga bâli nka bihumbi bini. Anacibasêzera;

¹⁰ ho n'aho anacijà omu bwârho bo n'abaganda bâge; kwo na kuhika omu mpande z'e Dala-manuta.

Abafarizeyi bahûna Yezu ecimanyîso

(Mat 16, 1-4)

¹¹ Abafarizeyi banaciyisha, barhondêra okumujîsa kadali. Bamuhûna ecimanyîso c'emalunga mpu lyo bamurhega.

¹² Ashishimukwa, aderha, erhi: «Cici cirhumire eri iburha lyalonza ecimanyîso? Okuli, mmubwîre, eri iburha lirhahâbwè cimanyîso».

¹³ Anacibasêzera, acirhulira omu bwârho, ayikirira erindi ishiriza.

Obwengûza bw'Abafarizeyi n'obwa Herodi

(Mat 16, 5-12)

¹⁴ Abaganda bâge bayibagira okucîyikira emigati; erhi mugati muguma gwônene baciyyikire omu bwârho.

¹⁵ Erhi Yezu acibabwîra, erhi: «Mumanye munacîlange oku ngezo y'Abafarizeyi n'eya Herodi»,

¹⁶ bajânamwo bône na nnene, mpu: «Rhurhadwîrhi lwîko».

¹⁷ Naye erhi amanya, ababwîra, erhi: «Cirhumire mudwîrhe mwagerêreza mpu murhadwîrhi lwîko? Aye! Kuziga murhasâg'iyumva murhanasâg'imanya! Ka emirhima yinyu eciri mizibu?

¹⁸ Mugwêrhe amasù, murhanabona; mugwêrhe amarhwîri, murhanayumva!

¹⁹ Ka murhacikengiri, bulya nzind'ibega erya migati irhanu oku bantu bihumbi birhanu, birhiri binga biyunjwîre masigaliza mwayansire?» Nabo, mpu: «Ikumi na bibiri.

²⁰ «Na bulya kandi nabegeraga bantu bihumbi bini migati nda, birhiri binga biyunjwîre masigaliza mwayansire?» Nabo, mpu: «Ndà».

²¹ Anacibabwîra, erhi: «Ka murhaciyumva?».

Yezu afumya omuhûrha e Betisayida

²² Erhi bahika e Betisayida, bamulêrhera omuhûrha, bamusengera mpu aguhumekwo.

²³ AnacigwârHIRA gulya muhûrha oku kuboko, aguhêka eburhambi bw'olugo, agutwîra amarhî oku masù, agulambûlirakwo amaboko, agudôsa, erhi: «Ka muli eci obwîne?»

²⁴ Olya anacilambûla amasù, aderha, erhi: «Ndwîrhe nabona abantu bali nka mirhi yalambagira».

²⁵ Obwo Yezu ashub'imulambulira amaboko oku masù, arhondêra okubona bwinjà, ashuba mugumagumà, anakabona byoshi n'obwâlagale, ciru n'ebiri kulî.

²⁶ Okubundi amubwîra mpu aj'emwâge, erhi: «Ciru orhajaga omu cishagala†».

Petro ahamîriza oku Yezu ali Nyamuzinda

(Mat 16, 13-20; Luk 9, 18-21)

²⁷ Yezu akanya bo n'abaganda bâge, ajà omu bishagala by'e Sezareya, cihugo ca Filipino. Erhi

* **8:21 8, 21** Lolà Mat 16, 5-12. † **8:26 8, 26** arhaje omu cishagala: Mpu lyo ogwo mwanzi guruhanyibwa.

bahika omu njira, adôsa abaganda bâge, erhi: «Abantu kurhi baderha mpu nie ndi?»

²⁸ Banacimushuza, mpu: «Yowane Mubatiza; abandi mpu Eliya; abandi mpu muguma omu balêbi».

²⁹ Ababwîra, erhi: «Ninyu mwe, ndi muderha mpu ndi?» Petro anacishuza, aderha, erhi: «We Kristu».

³⁰ Obwo anacibakomêreza mpu barhabwîraga ndi.

Yezu abwîra obw'oburhanzi abaganda bâge oku ayish'ibabazibwa

(Mat 16, 21-23; Luk 9, 22)

³¹ Okubundi arhondêra okubayigîriza oku Mwene-omuntu akwânîne ababazibwe bwenêne n'okunenwa n'abagula b'olubaga, abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano, ayîrhwe, n'enyuma lya nsiku isharhu afûke.

³² Ebyo binwa abiderhera embere za boshi. Lêro Petro amuhêka mahwe, arhondêra amukalihira.

³³ Erhi acikabagana n'erhi abona abaganda bâge, akankamira Petro, anamubwîra, erhi: «Ntengaho shetani: bulya enkengêro zâwe zirhali nkengêro za Nyamuzinda, ci ziri za bantu».

Ebi owalonz'ishimba Yezu akwânîne okujira

(Mat 16, 24-28; Luk 9, 23-27)

³⁴ Anacihamagala olubaga n'abaganda bâge, ababwîra, erhi: «Owalonz'inshimba, acilahire yênene, abarhule omusalaba gwâge, ankulikire.

³⁵ Bulya owalonz'ishimba okuciza obuzîne bwâge, ye wâbuheze; ci owâheze obuzîne bwâge nie ntuma n'Emyanzi y'Akalembe, ye wâbucize.

³⁶ Bici kwankakwânana omuntu okubà mwâmi w'igulu lyoshi, erhi ankaheza omûka gwâge?

³⁷ Nîsi erhi bici omuntu ankahâna ngulo y'omûka gwâge?

³⁸ Ngasi yêshi wâbè nshonyi nie ntuma n'ebinwa byâni birhumire mw'eri iburha ly'obugonyi n'erya ebyâha, naye Mwene-omuntu ayish'imubêra nshonyi amango ayisha omu irenge ly'Îshe haguma na bamalahika batagatîfu».

9

¹ Ababwîra, erhi: «Mmubwîzire, okuli, hali baguma muli abà bayimanzire hano barhak-abona olufû, kuhika babone Obwâmi bwa Nya-muzinda buyishire omu bukuze bunji».

*Yezu ahinduka obusù
(Mat 17, 1-8; Luk 9, 28-36)*

² Erhi kugera nsiku ndarhu, Yezu ayanka Petro, Yakôbo na Yowane, abagendana bône oku ntongo ndîrî. Anacihinduka obusù embere zâbo.

³ Emyambalo yâge yanacilangashana, yâbà myêru myêru nka lubula, kulya ntâye en'igulu oshuka wankayiyêruhya ntyo.

⁴ Eliya bo na Mûsa banacibabonekera, bakaz'ishambâla na Yezu.

⁵ Obwo Petro anacibwîra Yezu, erhi: «Yâgirwa, kuli kwinjâ rhubêre hano; rhuyûbakeho rhuyumpa rhusharhu: higuma hyâwe, ehindi hya Mûsa n'ehindi hya Eliya».

⁶ Erhi arhacimayiri kurhi aderhage, bulya bâli barhunzirwe n'obwôba bunji.

⁷ Okubundi olwikungu lwayisha, lwababwîka, n'izû lyanacirhengamwo lulya lwikungu, erhi: «Oyu ye Mugala wâni muzigirwa, mumuyumve».

⁸ Ho na halya mpu bacilola eyi n'eyi, barhaci-bonaga ndi orhali Yezu yênene haguma nabo.

Amango Eliya anagaluke

(Mat 17, 9-13)

⁹ Erhi bakola bayandagala oku ntongo, abakomêreza mpu barhabwîraga ndi ebi babwîne, kuhika Mwene omuntu afûke omu bafû.

¹⁰ Bagwârha ako kanwa emurhima, ci bacîdôsa kwo kuderha kurhi: kuhika afûke omu bafû.

¹¹ Banacimudôsa, mpu: «Cirhuma Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano bakaz'iderha mpu kukwânîne Eliya arhang'iyisha?»

¹² Naye ababwîra, erhi: «Nêci Eliya ayish'iyisha, ayish'ikombêza byoshi! Ci kurhi Mwene-omuntu ayandikîrwe? Oku ayish'ibabala bwenêne n'okugayaguzwa.

¹³ Lekagi mmubwîre! Eliya mîra ayishaga*; nabo bamujira oku balonzagya kwoshi, nk'oku anayandikîrwe».

Yezu alibirha oku muzimu w'isirhe

(Mat 17, 14-21; Luk 9, 37-42)

¹⁴ Erhi bagaluka aha abaganda bâge bâli, bashimâna lubaga lunji lw'abantu lubazonzire, n'abashamuka b'ihano bâli kadali boshi.

¹⁵ Erhi eyo ngabo y'abantu ebona Yezu, yarhangâla, yayisha elibisire, yaj'imulamusa.

¹⁶ Anacibadôsa, erhi: «Kadali kaci ako muli?»

* **9:13 9, 13** Lolà Mat 17, 10-13; 1, 14: «Yowane ye Eliya alonzag'iderha».

17 Muntu muguma omu lubaga amushuza, erhi: «Nyamwagirwa, nakudwîrhîre mugala wâni olimwo shetani w'akaduma.

18 Ngasi kumugwârha, anamurhimba oku idaho, omwâna anarhumba kafula, anakugurha amîno anagangabale. Nabwîzire abaganda bâwe nti bamukûlemwoye, barhanahashire».

19 Anacimushuza, amubwîra, erhi: «Eri iburha libula-buyêmêre, kuhika mangaci nayôrha ninyu? Kuhika mangaci nâmmulembere? Nderheragiye».

20 Bamulêrha. Olya shetani erhi abona Yezu, azunguza bwenêne omwâna, amurhimba oku idaho. Omwâna agâyagâya anarhumba lufula.

21 Yezu anacidôsa îshe, erhi: «Kurahenga mangaci agwârthagwa?» Naye ashuza, erhi: «Kurahenga eburhò.

22 Na kanji kanji anamukwêbe ecîko n'erwîshi, kulonz'imuyîrha. Ci akabà ogwêrhe okuwankahasha, orhurhabâle, orhufè lukogo».

23 Yezu ashuza, erhi: «Mpu akabà ogwêrhe okuwankahasha!†... Byoshi byanahashikana oku ogwêrhe obuyêmêre».

24 Ho na halya olya îshe w'omwâna aderha n'izù linene, erhi: «Nyêmîre, Yâgirwa! Ontabâle nie mubula buyêmêre!»

25 Yezu erhi abona olubaga lulundumana, akankamira olya muzîmu mubî, anamubwîra, erhi: «We muzimu kaduma na cihuli, nkurhe-

† 9:23 9, 23 Erhi oyo muntu aderha ntyo: «akabà ogwêrhe okuwankahasha...», ayibagira oku Mwâmi Yezu ali mugala-byoshi, na oku ntâco cankamuyabira. Kubula buyêmêre kwônene kwankarhuma obuhashe bwa Mwâmi Yezu burharhukolera ebi rhulagîrêkwo.

gesire omurhengemwo, orhanacihîra okamushu-biriramwo».

²⁶ Anaciyâma, amuhindaganya bwenêne, amurhengamwo. Olya mwâna ayôrha nka mufû, ciru banji baderha mpu afîre.

²⁷ Ci erhi Yezu acimugwârha okuboko, amuzûsa, ayîmanga.

²⁸ Erhi abà amâjà omu nyumpa, abaganda bâge bamudôsa bufunda, mpu: «Carhumaga rhwêki rhurhashash'imuhulusa bulya?»

²⁹ Anacibashuza, erhi: «Shetani wa bene oyo arhalibirhwakwo n'ezirhali nsengero n'okucîshalisa».

Yezu abwîra abaganda bâge obwa kabiri oku ayish'ibabala

(Mat 17, 22-23; Luk 9, 43-45)

³⁰ Erhi barhenga aho, bajà bagera omu Galileya, ci arhalonzagya abantu bamanye,

³¹ Bulya akâg'iyigîriza abaganda bâge anakag'ibabwîra oku Mwene-omuntu ayish'ihânwa omu maboko g'abantu, oku bayish'imuyîrha, n'oku hano abà amayîrhwa, enyuma lya nsiku isharhu ayish'ifûka.

³² Ci bôhe barhumvagya ako kanwa, banarhînya okumudôsa.

Omukulu omu Bwâmi bw'empingu

(Mat 18, 1-5; Luk 9, 46-48)

³³ Banacihika e Kafarnaumu. Erhi babà bakola bali omu nyumpa, abadôsa, erhi: «Kadali kaci kalya mwagwêrhe omu njira?»

³⁴ Bacîhulikira, bulya bàyîshaga bajà kadali bône na nnene mpu ndi mukulu muli bo.

³⁵ Okubundi atamala, ahamagala balya ikumi na babiri, ababwîra, erhi: «Owalonz'ibà wa burhanzi, acîjîre wa buzinda na murhumisi w'abandi boshi».

³⁶ Anaciyanka omwâna w'ecirhaba, amuyi-manza ekarhî kâbo; n'erhi abà amamubagalira, ababwîra, erhi:

³⁷ «Ngasi wayankirire mwâna muguma wa bene oyu nie ntumire, erhi nie ayankirîre; na owanyankirira, erhi arhali nie ayankirîre, ci olya wantumaga‡».

Orhali mushombanyi erhi mwîra

(Luk 9, 49-50)

³⁸ Yowane anacimubwîra, erhi: «Yâgirwa, rhwabonaga omuntu alibirhakwo abashetani oku Izîno lyâwe; rhwâli rhwamuhanza, bulya oyo muntu arharhukulikira».

³⁹ Naye Yezu anacishuza, erhi: «Murhamuhanzagya, bulya ntâye wankajira ecisômerîne oku Izîno lyâni, akanashub'inderhera kubî.

⁴⁰ Bulya orhali mushombanyi wîrhu, erhi mwîra wîrhu».

Okuzigira abaganda ba Mwâmi Yezu

(Mat 10, 42)

⁴¹ «Ngasi yêshi wâmmuhè akahè k'amîshi bulya muli bantu ba Kristu, mmubwîre okuli, oluhembo lwâge lurhakamuhera».

‡ 9:37 9, 37 Mwâmi Yezu n'abemêzi bâge bali nka muntu muguma (Mat 25, 34-45); na bulya Mwâmi Yezu ye muguma n'îshe (Ywn 14, 8-11), owayankirira omwemêzi oku Izîno Iya Yezu, erhi Mwâmi Yezu ayankirîre n'oyankirira Mwâmi Yezu, erhi Îshe ye ayankirîre.

Owasârhaze owâbo
(Mat 18, 6-9; Luk 17, 1-2)

⁴² «Ci owasârhaze§ muguma muli abà banyêmîre, akwânîne okushwêkerwa olusho omu igosi n'okukwêbwa omu nyanja.

⁴³ Akabà okuboko kwâwe kunarhume wahirima omu câha, onakutwe: kuli kwinjà kulusha okujà omu Buzîne oli kabokwè, ahâli h'okuhêka maboko abiri omu cîna c'omuliro guruhazima, [

⁴⁴ omu omuvunyu gwâbyo guruhafà n'omuliro guruhazima.]

⁴⁵ N'akabà okugulu kwâwe kunarhume wahirima omu câha, okutwe: kuli kwinjà kulusha okujà omu Buzîne oli kagulu, ahâli h'okuhêka amagulu gombi omu nyenga y'omuliro, [

⁴⁶ omu omuvunyu gwâbyo guruhafà n'omuliro guruhazima.]

⁴⁷ N'isù lyâwe likarhuma wahirima omu câha, oliyômole: bulya kuli kwinjà kulusha okujà omu Bwâmi bwa Nyamuzinda n'isù liguma, ahâli h'okukwêbwa n'amasù gombi omu nyenga y'omuliro,

⁴⁸ omu omuvunyu gwâbyo guruhafà n'omuliro guruhazima.

⁴⁹ Bulya ngasi muntu analungwe n'omuliro (na ngasi nterekêro enalungwe n'omunyu).

⁵⁰ Omunyu ciri cintu cinjà; ci kwônene omunyu gukarhengamwo obununu, cici mwankacigulungamwo? Mubêmwo omunyu, munabè n'omurhûla mwêne na mwêne».

§ 9:42 9, 42 Ruhire ezo nyigîrizo za Mwâmi Yezu omu murhima, rhunazikengêre rhukayumva amashumi g'okujira ecâha cankasarhaza abirhu.

10

Ka kuyêmêrîwe omuntu ahuluse mukâge?
(Mat 19, 1-9)

¹ Erhi arhenga eyo munda, ajà omu lya Yûda, ishiriza lya Yordani. Engabo y'abantu yashub'imulundûkira; abayigîriza nk'oku anayôrhera.

² Abafarizeyi banacimujaho; bamudôsa kwa kumurhangula, mpu: «Ka kuyêmêrîwe omuntu ahuluse mukâge?»

³ Naye erhi ashuza, ababwîra, erhi: «Kurhi Mûsa ammurhegesire?»

⁴ Nabo, mpu: «Mûsa ayêmîre okuyandika ecêrhè c'okuvuna obuhya n'okumuhulusa».

⁵ Yezu abashuza, erhi: «Buzibu bwa mirhima yinyu bwarhumire Mûsa ammujiirira eryo irhegeko.

⁶ Ci erhi Nyamuzinda arhondêra okulema, ajizire omulume n'omukazi.

⁷ Co carhuma omuntu aleka îshe na nnina, acishwêkerekwo mukâge,

⁸ banabè babiri omu mubiri muguma. Na ntyo barhaciri babiri, ci gukola mubiri muguma.

⁹ Mâshi! arhali omuntu ye wahumanula eci Nyamuzinda ahumanyagya».

¹⁰ Erhi bahika omu nyumpa, abaganda bâge bashub'imudôsa kuli ako kanwa.

¹¹ Ababwîra, erhi: «Ngasi yêshi wâhuluse mukâge akanayanka owundi, erhi kuhusha ahushire;

¹² n'omukazi wâleke ibà, agend'iyankwa n'owundi, erhi naye kuhusha ahushire».

Yezu n'abâna barhò

(Mat 19, 13-15; Luk 18, 15-17)

¹³ Banacimulêrhera abâna mpu abahumekwo; ci abaganda bâge bakalihira abâli babadwîrhe.

¹⁴ Erhi Yezu abona, agaya anababwîra, erhi: «Leki abâna! bajè ahandi; murhabahanzagya, bulya ababashusha*, Obwâmi bwa Nyamuzinda buli bwâho.

¹⁵ Mmubwîre okuli: ngasi yêshi orhayankiriri Obwâmi bwa Nyamuzinda nka mwâna murhò, arhakabulabarhamwo».

¹⁶ Obwo anacibabagalira, abahirakwo am-aboko, abagisha.

Omuntu wali ogwêrhe birugu binji

(Mat 19, 16-22; Luk 18, 18-23)

¹⁷ Erhi abà amalîkûla, akol'ali omu njira, muntu muguma ayish'alibisire, amufukamira, amudôsa, erhi: «Waliha Mwigîriza mwinjà, kurhi njirage lyo mbona obuzîne burhahwa?»

¹⁸ Yezu amubwîra, erhi: «Cirhumire onderha mwinjà? Ntâye ôbà mwinjà aha nyuma lya Nyamuzinda yênene.

¹⁹ Oyishi amarhegeko: *Orhahîra kanigana, orhahîra okahusha, orhahîra okazimba, orhahîra okahamîriza obunywesi, orhahîra okalya ebya bene, okaz'ikenga sho na nyoko*».

²⁰ Olya naye amushuza, erhi: «Yâgirwa, ebyo byoshi mbikulikira kurhenga eburhò bwâni».

* **10:14 10, 14** Abashusha abâna, kwo kuderha abalangâlira Nnâmahanga kulya omwâna alangâlira îshe na nnina, abajira omurhima gucîre nka gwa bâna barhò, abarhabîka bukunizi, abîrhôhye... Orhajira nka mwâna, orhacîsêza okushimba amakomezi minjà g'enjira y'empingu, oyo arhakalabarha omu Bwâmi bwa Yezu.

21 Obwo Yezu anacimusinza, amuzigira, anamubwîra, erhi: «Ciguma cône cicikusigalire: ogende, oj'iguza ebi ogwêrhe byoshi, ohè abakenyi, ly'oyîsh'ibona obuhirhi omu mpingu; okubundi oyîshe, onshimbe».

22 Erhi ayumva ako kanwa, oburhè bwa-muhêka, bulya àli agwêrhe birugu binji.

*Okuhika omu mpingu kw'omugale kuli kudârhi
(Mat 19, 23-26; Luk 18, 24-27)*

23 Yezu anacilola eyi n'eyi, abwîra abaganda bâge, erhi: «Kuli kudârhi okuhika kw'abagale omu Bwâmi bwa Nyamuzinda!»

24 Abaganda bâge basômerwa n'enderho zâge. Ci Yezu ashubîrira, ababwîra, erhi: «Bâna bâni, kuli kudârhi okuhika omu Bwâmi bwa Nyamuzinda!»

25 Okugeza engamiya omu murhule gw'ensinge kuli kulembu kulusha okuhisa omugale omu Bwâmi bwa Nyamuzinda!»

26 Nabo bazânwa bwenêne-bwenêne, bakadôsanya bône na nnene, mpu: «Ndi wâcungukage obwo?»

27 Yezu abagezamwo amasù, abâbwîra, erhi: «Emwa abantu okwo kurhankahashikana, ci arhali emwa Nyamuzinda: bulya ntâco cankayabira Nyamuzinda!»

*Oluhembo lw'abalesire eby'en'igulu
(Mat 19, 27-30; Luk 18, 28-30)*

28 Petro anacimubwîra, erhi: «Obu rhuli aha, rhwalesire byoshi, rhwakushimba!»

29 Naye Yezu ashuza, erhi: «Okuli, mmubwîre, ntâye waleke enyumpa yâge, bene wâbo, bâli

bâbo, îshe, nnina, abâna erhi mashwa gâge nie ntuma n'Emyanzi y'Akalembe erhuma,

³⁰ “abule kuhâbwa kali igana, buno, en'igulu: enyumpa, bene wâbo, bâli bâbo, bannina, abâna n'amashwa, haguma n'amalibuko†, n'omu mango gaciyisha, akalamo karhahwa”.

³¹ “Na banji bali barhanzi bayish'ibà bazinda, n'abazinda bâbè barhanzi”».

Yezu abwîra Entumwa obwa kasharhu oku ayish'ibabazibwa

(Mat 20, 17-19; Luk 18, 31-33)

³² Erhi bali omu njira, bayinamukira e Yeruzalemu. Yezu erhi abashokolîre; nabo bazânwa, n'abâli babakulikîre bayôboha‡. Ashub'iyanka balya ikumi na babiri, arhondêra okubabwîra oku ayish'ibà, erhi:

³³ «Rhwo'no rhwarheremera e Yeruzalemu: Mwene-omuntu âhânwa omu maboko g'abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano. Bayish'imutwîra okufà, banamuhâne e mw'abapagani.

³⁴ Nabo bamushekere, bamumesherekwo, bamushûrhe emikoba banamuyîrhe, na hano hagera nsiku isharhu, afûke».

Bene-Zebedeyo

(Mat 20, 20-23)

† 10:30 10, 30 Ntà muganda wa Mwâmi Yezu wankabula amalumwa n'amalibuko, omuganda ashusha nnawâbo. ‡ 10:32 10, 32 Yezu ali ashokwîre, Entumwa zakulikira, zayisha zazânwa; ahandi baganda ba Mwâmi Yezu bayisha nyuma banayôbohire.

³⁵ Bene-Zebedeyo, Yakôbo na Yowane, bamacimujaho, bamubwîra, mpu: «Waliha, rhulonzize ngasi kwoshi rhwakuhûna orhujirirekwo».

³⁶ Naye abashuza, erhi: «Cici mwalonza mmujirire?»

³⁷ Nabo, mpu: «Orhujire rhubwâr hale, muguma ekulyo, owundi ekumoshokwâwe omu irengelyâwe».

³⁸ Yezu anacibashuza, erhi: «Murhamanyiriceci muhunyire. Ka mwankahash'inywa akabehe§ nayîsh'inywa, erhi mubatizibwe obubatzizo nayîsh'ibatizibwa?»

³⁹ Nabo, mpu: «Rhwanahasha». Yezu ababwîra, erhi: «Akabehe nayîsh'inywa, kôhe mwâkanywa, n'obubatzizo nayîsh'ibatizibwa, mwâbubatzizibwa.

⁴⁰ Ci okubwâr hala ekulyo erhi ekumoshokwâni, arhali nie nâmmuhêkwo, ci kuli kwa balya bakurheganyizibwe».

*Abakulu bakwânîne okubà barhumisi b'abâbo
(Mat 20, 24-28; Luk 22, 24-27)*

⁴¹ Erhi balya bandi ikumi bayumva ntyo, barhondêra okududumira Yakôbo na Yowane.

⁴² Okubundi Yezu anacibahamagala hôfi naye, ababwîra, erhi: «Murhahabiri oku emwa abapagani, abarhegesi kwo barhegeka nka banyakasane, n'abakulu banabayêreke obukulu bwâbo.

⁴³ Arhali kwo byâbà ntyo muli mwe: mwêhe owalonz'ibà mukulu muli mwe, acîjire murhumisi winyu

§ 10:38 10, 38 Akabehe n'obubatzizo: Amababale n'amalumwa ayish'ibona.

⁴⁴ na ngasi walonz'ibà wa burhanzi muli mwe, acîjire mujà wa boshi.

⁴⁵ Ntyo Mwene-omuntu arhayishaga mpu arhumikirwe, ci mpu arhumikire abandi, anahâne obuzîne bwâge lyo acungula banji».

Omuhûrha gw'e Yeriko

(Mat 20, 29-34; Luk 18, 35-43)

⁴⁶ Banacihika e Yeriko. Erhi acirhenga e Yeriko bo n'abaganda bâge na ngabo nyinji y'abantu, barhimâna Bartimeyo, mwene-Timeyo. Gwàli muhûrha; erhi gubwârhire oku njira, gudwîrhe gwahûnira obuligo.

⁴⁷ Erhi ayumva oku Yezu w'e Nazareti wagera, arhondêra okuyakûza, erhi: «Mâshi Yezu, Mwene-Daudi, ombêre obwonjo nâni!»

⁴⁸ Banji banacimukankamira mpu ahulike; ci yêhe anaciyâma, alushîsa, erhi: «Mâshi Mwene-Daudi, ombêre obwonjo nâni!»

⁴⁹ Obwo Yezu ayimanga, arhegeka mpu bamulêrhe. Bahamagala olya muhûrha, bamubwîra, mpu: «Simika! oyimuke, akuhamagîre».

⁵⁰ Anacikwêba ecirondo câge, ahama, ajà emunda Yezu àli.

⁵¹ Yezu amudôsa, erhi: «Cici walonza nkujirire?» Naye olya muhûrha, erhi: «Yâgirwa, nti nâni mbone».

⁵² Yezu amubwîra, erhi: «Gendaga, obuyêmêre bwâwe bwakufumize». Na ho na halya ayirukir'abona; anacimukulikira.

IV. Yezu e Yeruzalemu

11

Yezu ajà omu Yeruzalemu

(Mat 21, 1-11; Luk 19, 28-38; Ywn 12, 12-16)

¹ Erhi bakola bahika e Yeruzalemu, hôfi n'e Betifaje n'e Betaniya, ah'idako ly'entondo y'Emizêti, Yezu arhuma babiri omu baganda bâge,

² ababwîra, erhi: «Jimwo cira cishagala cimuyêrekîre; hano muhikamwo, mwâshimâna omucukà gw'endogomi guli mushwêke, gurhasâg'igendwakwo na muntu. Mu-gushwêkûle munagundêrhere.

³ Hakajira owakamubwîra, mpu: “Kurhi oku?” “Munamushuze oku Nyakasane agulonza”; “ho n'aho anagurhuma eno”».

⁴ Balîkûla, bashimâna omucukà gw'endogomi guli mushwêker'emuhanda, omu mashanganizo; bagushwêkûla.

⁵ Baguma omu bâli bayimanzire aho bababwîra, mpu: «Kurhi okwo mwashwêkûla ogwo mucûkà gw'endogomi?»

⁶ Bashuza nka kulya Yezu anababwîraga; barhacibayâlulaga.

⁷ Banacilêrhera Yezu gulya mucûkà gw'endogomi, babambakwo ebishûli byâbo; naye aburhamalakwo.

⁸ Abantu mwandu babamba ebishûli byâbo omu njira; abandi batwa amashami g'emirhi omu mashwa, bagabamba omu njira.

⁹ Abâli bashokwîre n'abâli enyuma, bayisha babanda orhuhababo, mpu: «*Hozana! Agishwe oyu oyishire oku izîno lya Nyakasane!*»

¹⁰ Bugishwe Obwâmi buyishire bwa larha Daudi! Hozana* omu mpingu enyanya!

¹¹ Erhi ahika omu Yeruzalemu, ajà omu ka-Nyamuzinda; n'erhi abà amahengûza enyunda zoshi, bulya ecajingwe càli camabà, ahuluka, aj'e Betaniya bo na balya ikumi na babiri.

*Yezu ahehêrera omulehe
(Mat 21, 18-19)*

¹² Erhi buca, bakola barhenga e Betaniya, ishali lyamugwârha.

¹³ Alangira omurhi gw'amalehe guyâsize, agujaho mpu alole erhi abonakwo irehe. Erhi aguhikaho, ntâco abwînekwo, agarhali mâsi gwônene bulya garhali mango ga malehe.

¹⁴ Anacibwîra gulya mulehe, erhi: «Mâshi irhondo orhacifâga walibirwekwo irehe!» Abaganda bâge nabo bayumva†.

*Yezu ahulusa abakâg'ikaguliza omu ka-Nyamuzinda
(Mat 21, 12-17; Luk 19, 45-48; Ywn 2, 14-16)*

¹⁵ Banacihika e Yeruzalemu. Erhi ajà omu ka-Nyamuzinda, arhondêra ahulusa abakâg'ikaguliza n'okugulira omu ka-Nyamuzinda; akulumbya oburhalulê bw'abakâg'ikâba, anahirimya entebe z'abarhunzi b'engûkù.

* **11:10 11, 10** Hozana, kuli kuderha: «irenge», «aganze»!

† **11:14 11, 14** Ogwo mulehe luli lwíganyo lwa muguma muli rhwe orhayâna malehe omu murhima gwâge. Amalehe Mwâmi Yezu arhuhûna, kuli kulanga inêma ly'obucêse n'okujira ebijiro binjà.

¹⁶ Arhayêmêraga omuntu ageze akantu omu ka-Nyamuzinda.

¹⁷ Erhi akola abayigîriza, ababwîra, erhi: «Ka kurhayandisirwi ntya: Enyumpa yâni yâderhwe nyumpa ya nsengero oku mashanja goshi? Ci mwêhe mwamayijiraga lukunda lwa bishambo!»

¹⁸ Erhi abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano bayumva eyo myanzi, balonza kurhi bamuyîrha; ci bamuyôboha, bulya olubaga lwoshi lwakâg'isômerwa n'enyigîrizo zâge.

¹⁹ Erhi kubà bijingo, arhenga omu cishagala.

*Okuyûma kw'omulehe Obuyêmêre n'ensengero
(Mat 21, 20-22)*

²⁰ Erhi kubà sêzi, bakola bashub'igera, bashimâna gulya murhi gw'amalehe gwayûmire kuhika omu cisinâsina.

²¹ Petro akengêra, amubwîra, erhi: «Waliha, k'obwîne! gulya mulehe wahehereraga ogu gwayûmire».

²² Yezu anacishuza, ababwîra, erhi: «Muyêmêre Nyamuzinda.

²³ Okuli mmubwîre, ngasi yeshi wabwîre eyi ntondo, erhi: 'Yimuka, ocikwêbe omu nyanja', nka arharhindîrî emurhima gwâge, ci akabà ayêmîre oku kulya anadesire kwâbà, kwanabà.

²⁴ Co cirhumire mmubwîra: ngasi eci mwâhûne nka mwashenga, mulangâlîre oku mîra mwacishobôlaga, mwanacihâbwa.

²⁵ Na nka muyimanzire, mudwîrhe mwashenga, akabà hali oyu mubikîre akarhinda emurhima, mûmubabalire, lyo Sho w'empingu naye ammubabalira amabî ginyu». [

26 N'akabà murhababalîri abinyu bantu, naye Sho w'empingu arhamubabalire ebyâha binyu‡.]

Abayahudi badôsa Yezu ngahi obuhashe bwâge burhenga

(Mat 21, 23-27; Luk 20, 1-8)

27 Bashub'ijà e Yeruzalemu. Erhi abà adwîrhe alambagira omu ka-Nyamuzinda, abakulu b'abadâhwa, abashamuka b'ihano n'abagula b'olubaga bamujaho,

28 banacimubwîra, mpu: «Buhashe buhi oji-ramwo ebi byoshi? Na ndi wakuhâga obwo buhashe bw'okubijira?»

29 Naye Yezu abashuza, ababwîra, erhi: «Nâni nammudôsa kanwa kaguma. Munshuze, nâni nammubwîra obuhashe njiramwo ebi.

30 Obubatizo bwa Yowane, k'empingu bwarhengaga erhi emwa abantu? Munshuze».

31 Obwo bacîjamwo, bakaderha, mpu: «rhukaderha nti empingu, akola arhudôsa, erhi: “Carhumaga murhacimuyêmêra?”

32 “Na rhukaderha nti emwa abantu, abà bantu barhuyîrha, bulya boshi kwo bakâg'ilolâ Yowane nka mulêbi w'okuli”».

33 Banacishuza Yezu, mpu: «Rhurhamanyiri là». Naye Yezu ababwîra, erhi: «Nâni ntacimmubwîre buhashe buhi njira mwo ebi».

12

Omugani gw'abahinzi babî

(Mat 21, 33-46; Ywn 20, 9-19)

‡ 11:26 11, 26 Lolâ Mat 6, 15.

¹ Obwo arhondêra okubabwîra omu migani: «Muntu muguma anacihinga olukoma lw'emizâbîbu, aluyûbakira olugurhu, ahebamwo omukenzi, agwîkamwo omutungo; okubundi alusigira abahinzi, acîbalamira.

² “Erhi amango gahika, arhuma omwambali mpu abahinzi bamuhè eyâge mizâbîbu”.

³ “Bôhe banacimugwârha, bamushûrha, bamulîka maboko mûmu”.

⁴ “Ashub’îbarhumira owundi mwambali; oyo bamubera oluguma banamujacira kubî”.

⁵ “Ashub’îrhuma owundi; yêhe bamuniga. N’abandi mwandu; baguma bashûrhwa, abandi banigwa”.

⁶ “Obwo erhi acigwêrhe mugala wâge muguma murhonyi bwenêne. Buzinda naye abarhumiraye, aderha, erhi”: “Bakenga mugala wâni yêhe!”

⁷ “Ci abahinzi babwîrana, mpu”: “Oyu, yo nfula yâyîme: yishî rhuyinige, rhuyish’ibà rhwe rhucîyîmira muli byo!”

⁸ “Banacimurhuluba, bamuyîrha, bamukwêba emûhûlo gw’olukoma”.

⁹ “Kurhi nn’olukoma ayish’ijira obwo?” “Ayisha, ahôrha balya bahinzi, n’olukoma aluhè abandi”.

¹⁰ “Ka murhasâg’isoma ntya omu Mandiko”: “*Tbuye abûbasi bagayaguzagya, lyayish’ibà kaboko ka nyumpa*”;

¹¹ “*Nyakasane yêne wakolaga ebyo, byanabà bisômerîne omu masû gêrhu**”.

¹² Balonza oku bamugwârha, ci bayôboha olubaga; bulya bâli bayumvîrhe oku ogwo mugani

* 12:11 12, 11 Lul 117 (118), 22-23.

bo guyêrekîre. Banacimuleka, bagenda.

Okuvurhira Sezari

(Mat 22, 15-22; Luk 20, 20-26)

¹³ Banacimurhumira baguma omu Bafarizeyi n'omu Baherodi mpu bamurhege omu nderho.

¹⁴ Banaciyisha, bamubwîra, mpu: «Waliha Muyigîriza, rhuyishi oku oderha okuli n'oku orhajira kabôlo kuli ndi, bulya orhalola ola ye ndi omu bantu, ci enjira ya Nyamuzinda onayiyigîrize nk'oku enali. Ka kukwânîne rhukavurhira Sezari erhi nanga?»

¹⁵ Naye bulya àli amanyire obulyâlya bwâbo, ababwîra, erhi: «Cirhumire mwantega? Nderheri olusaranga ndole».

¹⁶ Balulêrha. Anacibadôsa, erhi: «Ya ndi eyi nshusho n'aga mandiko?» Bashuza, mpu: «Bya Sezari».

¹⁷ Yezu anacibabwîra, erhi: «Ahoo! ebya Sezari bigaluliragi Sezari, n'ebya Nyamuzinda mubihè Nyamuzinda». Banacisômerwa bwenêne.

Okufûka kw'abafire

(Mat 22, 23-33; Luk 20, 27-40)

¹⁸ Abasaduceyi, balya bakaderha mpu ntà bufûke bw'abafire, banacimujaho, bamudôsa, mpu:

¹⁹ «Muyigîriza, Mûsa arhurhegesire mpu irhondo mwene wâbo omuntu akafà nka alesire omukazi orhagwêrhi bâna, mwene wâbo anayinjire mukâge, ahè mwene wâbo iburha.

²⁰ Hàli ba-nda-nguma nda. Omurhanzi ayanka omukazi, afà arhanasiziri mwâna.

²¹ Owa kabiri ayinjira mukâge; naye afà buzira mwâna. Owa kasharhu naye kwo n'okwo.

²² Ntâye muli bo oku bali nda wasizire mwâna. Enyuma ya boshi, lêro nyamukazi naye anacifà.

²³ Ewe, aha kufûka kw'abafù, ayish'ibà mukà ndi muli bo? Bulya oku bali nda bâli bamuyan-sire».

²⁴ Yezu erhi abashuza, ababwîra, erhi: «Ka murhahabusiri obwo, erhi kurhamanya Amandiko n'obuhashe bwa Nyamuzinda kurhuma?

²⁵ “Bulya aha kufûka kw'abafù, ntâye wâshebe na ntâye washebwe, ci bacîbêra nka bamalahika omu mpingu”.

²⁶ “N'oku bufûke bw'abafù, ka murhasâg'isoma omu citabu ca Mûsa, halya baganîre olw'Ishaka lyagulumira, aka kanwa Nyamuzinda amubwîraga†, erhi aderha, erhi: *Nie Nyamuzinda wa Abrahamu, Nyamuzinda wa Izaki, Nyamuzinda wa Yakôbo?*”

²⁷ “Arhali Nyamuzinda wa mifù, ci wa bagumagumà. Mâshi mudwîrhe mwacîrheba bwenêne!”»

Irhegeko lirhanzi omu marhegeko goshi

(Mat 22, 34-40; Luk 10, 25-28)

²⁸ Muguma omu bashamuka b'ihano àli ayumvîrhe oku badalika. Erhi abona oku abashuzize bwinjà, anacimudôsa, erhi: «Irhegeko lihi liri lirhanzi omu marhegeko goshi?»

²⁹ Yezu amushuza, erhi: «Irhegeko lirhanzi lyo eli: “Yumva, Israheli. Nyakasane Nyamuzinda wîrhu yênene Nyamuzinda”;

³⁰ “wakâzigira Nyakasane Nyamuzinda wâwe n'omurhima gwâwe goshi, n'omûka gwâwe

† 12:26 12, 26 lolà Lub 3, 1-6.

gwoshi, n'obukengêre bwâwe boshi, n'emisî yâwe yoshi†».

³¹ “Elya kabiri lyo eli”: “Wakâzigira owinyu nk'oku ocîzigira wênene”. “Ntalindi irhegeko lilushire ago”».

³² Olya mushamuka w'ihano amubwîra, erhi: «Nêci, Mwigîriza, odesire oku binali: *“oku Nyamuzinda ali muguma yênene n'oku ntà wundi aha nyuma lyâge”*».

³³ “Okumuzigira n'omurhima goshi, n'obukengêre boshi, n'emisî yoshi, n'okuzigira owinyu nk'oku ocîzigira wênene, kulushire enterekêro zoshi n'entûlo zoshi”».

³⁴ Yezu erhi abona oku ashambîre kwinjâ amubwîra, erhi: «Obwâmi bwa Nyamuzinda burhakuli kulî». Na ntâye wacikâg'ihalîza mpu amudôsa.

Kristu mugala wa Daudi na Nnawâbo

(Mat 22, 42-46; Luk 20, 41-44)

³⁵ Erhi abâ adwîrhe ayigîriza omu ka-Nyamuzinda, Yezu anaciderha, erhi: «Kurhi abashamuka b'ihano baderha mpu Kristu ali mwene Daudi?

³⁶ N'obwo Daudi yênene adesire oku buhashe bwa Mûka Mutagatîfu, erhi: *Nyakasane a-bwîzire Nnâhamwîrhu: Bwârhala ebwa kulyo kwâni, kuhika abanzi bâwe* §mbayandaze burhaba aha magulu gâwe.

³⁷ Daudi yêne akudesire mpu ye Nnawâbo; kurhi aligi mugala?» Olubaga lwakamuyumvîrhiza lunasîmire.

† 12:30 12, 30 Vulgata: Elyo lyo irhegeko lirhanzi. § 12:36 12, 36 Lul 109, 1.

Obulyâlya bw'abashamuka b'ihano
(Mat 23, 6-7; Luk 20, 45-47; 11, 43)

³⁸ Ababwîra omu nyigîrizo zâge, erhi: «Mucîlange oku bashamuka b'ihano, abasîma okulambagira bayambîrhe ebishûli birîrî n'okulamusibwa oku irango,

³⁹ “n'oku bwârhalo oku ntebe ntanzi omu masi-nagogi, n'ebibwârhalo birhanzi oku cîbo c'idinye”;

⁴⁰ “abakâja balya ebya abakana banaderha amasala malîmalî. Abo bayish'ibona olubanja ludârhi kurhaluka”».

Entûlo y'omukana
(Luk 21, 1-4)

⁴¹ Yezu anacibwârhalo aha bwa mucîmba gw'ecibîkiro, akalola oku abantu bahira en-saranga omu mucîmba gw'ecibîkiro. Bahirhi banji bahiramwo nyinji.

⁴² Lêro hâyisha mukana muguma wa buligo, ahiramwo bujuma bubiri, bwo nk'ikuta.

⁴³ Anacikema abaganda bâge, ababwîra, erhi: «Mmubwîre, okuli, oyu mukana mukenyi ahânyire kulusha boshi bahiraga omu cibîkiro.

⁴⁴ Bulya, boshi bahiziremwo oku bisigala oku bunguke bw'ebirugu byâbo; ci yêhe omu bukenyi bwâge ahiziremwo ehi anali agwêrhe hyoshi, ehyan kamubîsire hyoshi».

13

Enyigîrizo z'okuyîrha kw'igulu. Enshokolezi
(Mat 24, 1-3; Luk 21, 5-7)

¹ Erhi abà akola ahuluka omu ka-Nyamuzinda, muguma omu baganda bâge amubwîra, erhi: «Waliha, lolà aga mabuye n'obu bûbake!»

² Naye Yezu erhi ashuza, amubwîra, erhi: «K'obwîne obwo bûbake? Ntà ibuye lyâyôrhe oku lindi: byoshi byayish'ishâbwa».

³ Erhi abà akola abwârhire oku ntondo y'emizêti, ayêrekîre ebwa ka-Nyamuzinda, Petro bo na Yakôbo na Yowane n'Andreya bamudôsa bufunda, mpu:

⁴ «Orhubwîre mangaci okwo kwâbè n'ecâbè cimanyîso oku ebyo byoshi biri hôfi».

Omurhondêro gw'amalibuko

(Mat 24, 4-14; Luk 21, 8-19)

⁵ Okubundi Yezu arhondêra ababwîra, erhi: «Mumanye ntâye oyishig'i mmurheba.

⁶ «Banji bayishe oku izîno lyâni, baderhe, mpu»: «Nie (Kristu)», «banarhebe bantu banji».

⁷ «Amango mwâyumve baderha ebîrha n'emihigo y'ebîrha, murhayôbohaga; bulya kukwânine ebyo birhang'iyisha, ci obuzinda erhi burhaciba».

⁸ «Ishanja lyârhere elindi ishanja, n'obwâmi obundi bwâmi. Omusisi gw'idaho gwayish'ibà hanji, hâbè n'ecizombo». «Ebyo gwo murhondêro gw'amalibuko».

⁹ «Ninyu mucîmanye»: «mwayish'ihânwa omu rhugombe, munashûrhirwe omu masinagogi, mwâhêkwe embere z'abarhegesi n'abâmi nie ntumire, oku kubà bahamîrizi embere zâbo».

¹⁰ «Emyanzi y'Akalembe yarhang'iyish'iyigîrizibwa omu mashanja goshi».

11 “N’amango bâmmugwârhe mpu bamuhâne, murharhanyagya mpu cici mwaderha; ci oluderho lwâmmuyishire muli ago mango gonênè, lwo muderhage”: “bulya arhali mwe mwâderhe, ci Mûka Mutagatîfu”.

12 “Obwo omuntu ayish’ihâna mwene wâbo mpu bamuyîrhe, n’îshe w’omwâna ahâna omugala; nabo abâna bayish’irhabâlira ababusi, banabayîrhe”.

13 “Mwayish’ishombwa n’abantu boshi izîno lyâni lirhuma; ci owayôrhe ali mwinjà kuhika olusiku luzinda, oyo ye wâcunguke”.

Amalibuko g’e Yeruzalemu

(Mat 24, 15-25; Luk 21, 21-24)

14 «Amango mukabona ebibî bibî biri aha birhakwânîni* okubà, -Owasoma ayumve, - obwo abâli omu cihugo c’e Yudeya bayâkire oku ntongo;

15 “oli oku burhungiri bw’enyumpa arhaci-manukiraga omu nyumpa mpu arhôle akantu kalimwo”;

16 “n’oli omu ishwa arhashubiraga eka mpu arhôle ecishûli câge”.

17 “Abakazi bali izîmi n’abayonsa ago mango, basômerwa!”

18 “Mushenge okwo kurhabâga omu mango g’empondo!”

19 “Bulya ezo nsiku zâbà za malibuko garhasâg’iboneka kurhenga Nyamuzinda alema igulu kuhika buno, garhakanaciboneka bundi”.

* 13:14 13, 14 Omu hantu hatagatîfu (Mat 24, 14).

20 “N’acibâga Nnâmahanga arhanyihyagya ezo nsiku ntà muntu wankacizire; ci ezo nsiku azinyihize abîshogwa bàrhuma”.

21 “Ago mango erhi mwankabwîrwa n’omuntu, mpu”: “Lolà, Kristu oyu oli hano, nîsi erhi hala, murhayêmêraga”.

22 “Bulya bayish’iyisha ba-Kristu b’obwîhambi n’abalêbi b’obunywesi banji, banayish’ijira ebimanyîso n’ebirhangâzo mpu barhebe ciru n’abîshogwa acibà kwankahashikana”.

23 “Ninyu mumanyage”: “mmulêbire† byoshi”.

Okuyisha kwa Mwene-omuntu

(Mat 24, 29-31; Luk 21, 25-27)

24 «Ci muli ezo nsiku, enyuma y’ago malibuko, izûba lyâbà mwizizi n’omwêzi gurrhâcibashe,

25 enyenyêzi zâmanuka oku nkuba n’eby’oku nkuba byâgeramwo omusisi.

26 Go mango babone Mwene-omuntu ayishire omu bitù n’obuhashe n’irenge linji.

27 Obwo anarhuma bamalahika bâge bashûbûze abîshogwa bâge empande ini z’igulu, kurhenga aha igulu lihekîre kuhika emalunga bwenêne».

Amango okwo kwâbè

(Mat 24, 32-36; Luk 21, 29-33)

28 «Mulole olwiganyo oku mulehe. Amashami gagwo erhi gashabuka n’erhi ebibabi bikumera, munamanye oku ecanda ciri hôfi.

† 13:23 13, 23 Obwo bulêbi buyêrekîre bibiri: okushâbwa kwa Yeruzalemu, omu mwâka gwa 70, n’okuyûrha kw’igulu.

²⁹ Ninyu ntyo, amango mwâbone ebyo, manye oku ali hôfi, oku ahika aha lusò.

³⁰ Mmubwîre okuli, eri iburha lirhagere n'ebyo byoshi birhabà.

³¹ Irunga n'igulu‡ byâgere, ci nderho zâni zirhakagera.

³² Ci olwo lusiku n'ako kasanzi, ntâye obimanyire, ciru bamalahika b'empingu, ciru n'Omugala§, ntà wundi aha nyuma ly'Îshe yênene».

Okubà masù n'okucîrheganya

(Mat 24, 42; 25, 13-15; Luk 19, 12-13; 12, 38-40)

³³ «Mumanye, mubè masù, bulya murhamanyiri amango okwo kwâbè.

³⁴ Nka kulya omuntu wabalamaga: Aleka enyumpa, aha abambali obuhashe ngasi muguma omu mulimo gwâge, akomêreza omulanzi mpu abè masù.

³⁵ Kuziga mubè masù, bulya murhamanyiri mangaci nn'enyumpa ayisha: erhi bijingo, erhi aha karhî k'obudufu erhi oluhazi lubika, erhi sêzi,

³⁶ lyo akayish'imurhibukira, alek'immushimâna muli îrò.

³⁷ N'okwo mmubwîzire, boshi nkubwîzire: mubè masù!»

V. Amababale, okufà n'okufûka kwa Yezu

‡ 13:31 13, 31 Irunga n'igulu kuli kuderha: ebiremwa byoshi.

§ 13:32 13, 32 «Ciru n'Omugala»: kuli kuderha oku arhankaderha olwo lusiku.

14

*Abashombanyi ba Yezu balagâna
okumuyîrha*

(Mat 26, 2-5; Luk 22, 1-2)

¹ Hali hacisigîre nsiku ibiri embere z'olwa-Basâka n'olw'emigati erhali mwo lwango. Abajinji n'abashamuka b'ihano bakâg'ilonza oku bankamugwârha n'obwenge n'oku bankamuyîrha.

² Ci bakaderha mpu: «Arhali oku lusiku lukulu, akadugundu kalek'izûka omu lubaga».

*Yezu abulagirwa amavurha g'omugavu omu
irhwe*

(Mat 26, 6-13; Ywn 12, 1-8)

³ Erhi Yezu abà ali e Betaniya omu mwa Simoni mushomyo, abwârhi adwîrhe alya, hâyisha mukazi muguma, wali odwîrhe enjebe y'amavurha nkana g'omugavu g'engulo ndârhi. Anacibera erya njebe, amudubulira gulya mugavu oku irhwe.

⁴ Baguma omu bàhali bagwârhwà n'omutula, baderha, mpu: «Cirhumire asherêza ugu mugavu?

⁵ Ogu mugavu gwankaguzirwe dinari* magana asharhu, zihâbwe abakenyi». Balubira oyo mukazi.

⁶ Yezu ababwîra, erhi: «Mumuleke; carhuma mwamulibuza ntya? Cijiro cinjâ anjirîre.

* **14:5 14, 5** Idinari lyâlimwo nsaranga erhi asi ikumi z'Abaroma. Kuziga idinari magana asharhu zâli nsaranga bihumbi bisharhu z'Abaroma ba mîra.

⁷ Bulya abakenyi, ensiku zoshi muli haguma nabo, n'amango mwalonza mwanabajirira aminjà; ci niehe arhali ensiku zoshi mwambona.

⁸ Ajizire nka oku anali ahashire. Ene ashîga omubiri gwâni, abîre agurheganya okubishwa.

⁹ Okuli, mmubwîre, ngasi aha Emyanzi y'Akalembe yayigîrizîbwe omu igulu lyoshi, eci cijiro c'oyu mukazi caganîrwe oku kumukengêra».

*Yûda alenganya Nnawâbo
(Mat 26, 14-16; Luk 22, 3-6)*

¹⁰ Yûda w'e Keriyoti, muguma muli balya ikumi na babiri, anacijà emwa abajinji b'abadâhwa mpu amuhâne omu maboko gâbo.

¹¹ Nabo erhi bayumva ntyo, bacîshinga bwenêne, banamulaganya ensaranga. Obwo akâlonza kurhi abona aha amuhânira.

*Amarheganyo ga Basâka
(Mat 26, 17-19; Luk 22, 7-13)*

¹² Omu lusiku lurhanzi lw'emigati erhalimwo lwango, lwo lusiku babâgira Basâka, abaganda bâge bamubwîra, mpu: «Ngahi olonzize rhukurheganyize okulya Basâka?»

¹³ Anacirhuma babiri omu baganda bâge, ababwîra, erhi: «Mujè omu cishagala; mwâshimâna omuntu abarhwîre akabindi k'amîshi, mumukulikire;

¹⁴ “ngasi ahankaja, mubwîre nn'enyumpa, mpu”: “Omwigîriza adesire ntya”: “Ngahi enyumpa yâni eri, ndîremwo Basâka haguma n'abaganda bâni?”

¹⁵ “Amuyêreka enyumpa nnene y’enyanya†, ebambirwe bwinjà enali nteganye; mwo mwarhurheganyiza”».

¹⁶ Balya baganda balîkûla, bajà omu lugo, bashimana kulya anababwîraga, barheganya Basâka.

Yezu abwîra abaganda bâge oku Yûda amulenganya

(Mat 26, 20-25; Luk 22, 14.21-23)

¹⁷ Erhi bibà bijingo, ayisha bo na balya ikumi na babiri.

¹⁸ Erhi bacibà bali oku cîbo, badwîrhe balya, Yezu ababwîra, erhi: «Okuli, mmubwîre, muguma muli mwe, rhudwîrhe rhwalira haguma, ampâna».

¹⁹ Omutula gwanacibagwârha, bakamudôsa muguma muguma, erhi: «Waliha, ka nie?»

²⁰ Naye anacishuza, erhi: «Ali muguma omu ikumi-na-babiri, ohebire okuboko omu nambi nguma rhwe naye.

²¹ Nêci, Mwene-omuntu acîkolera nka oku ayandikîrwe, ci kwônene buhanya bw’oyu muntu Mwene-omuntu ahânwa naye! Kwàkabîre kukulu kuli oyo muntu arhaburhwe!»

Yezu ajira Obukaristiya

(Mat 26, 26-29; Luk 22, 15-20)

† 14:15 14, 15 Enyumpa y’enyanya, erhi «igorofa», yo nyumpa eyûbasirwe enyanya y’eyindi. Enyumpa Mwâmi Yezu aliragamwo ishêga lizinda ederhwa Cenakulo omu cilatini; mwo n’Entumwa zayandagaliragwa na Mûka Mutagatifu. Eyo nyumpa eciba omu Yeruzalemu, abalisalira babalama banakageramwo.

22 Erhi babà badwîrhe balya, ayanka omugati, n'erhi abà amagugisha, anacigubega, abahà, anaderha, erhi: «Yanki, eci guli mubiri gwâni».

23 Ashub'iyanka akahè, avuga omunkwa, abahà, banywakwo boshi.

24 Ababwîra, erhi: «Eci guli mukò gwâni gw'amalaganyo mahyâhya, gubulazîrwe banji barhumire.

25 Okuli, mmubwîre, ntakacishub'inywa kuli eyi mburho y'omuzâbîbu, kuhika olusiku nâyinywe mpyâhya omu Bwâmi bwa Nyamuzinda»‡.

*Yezu alêba oku Petro amuhakana
(Mat 26, 30-35; Luk 22, 31-34; Ywn 13, 36-38)*

26 Erhi bayûs'iyimba, bahuluka, bajà oku ntondo y'Emizêti.

27 Yezu anacibabwîra, erhi: «Obudufu bw'ene mweshi mwâsârhala erhi nie ntuma; bulya kuyandisirwe: *Nâshûrha lungere, ebibuzi bis-handabane.*

28 Ci hano nyûs'ifûka, nammushokolera e Galileya».

29 Petro amubwîra, erhi: «Ciru boshi bankasârhala erhi we rhuma, niehe nanga!»

30 Yezu amushuza, erhi: «Okuli, nkubwîre: ene, muli obu budufu, oluhazi lurhac'ibîka kabiri, wampakana kasharhu».

31 Ci yêhe anacigâgala, aderha, erhi: «Ciru kwankabà kufà haguma nâwe, ntakakuhakana!» N'abandi bakuderha boshi.

‡ 14:25 14, 25 Enyuma y'amababale n'okufûka kwâge, Mwâmi Yezu ajà omu masîma g'Obwâmi bw'empingu.

*Yezu omu ishwa ly'e Jetesemani
(Mat 26, 36-46; Luk 22, 40-46)*

³² Banacihika omu ishwa liderhwa Jetesemani§. Abwîra abaganda bâge, erhi: «Mubwârhole aha oku naj'ishenga».

³³ Anaciyanka Petro bona Yakôbo na Yowane, arhondêra okuyumva oburhè n'amaganya.

³⁴ Ababwîra, erhi: «Omurhima gwâni guyun-jwîre burhè bw'okulonz'ifà; mubêre aha, mubè masù».

³⁵ Erhi ashegûka hitya, acîrhimba oku idaho, ahûna mpu kukahashikana, ako kasanzi kamugere kulî.

³⁶ Aderha, erhi: «Abà, Larha, byoshi bihashikana emwâwe: onkûlekwo aka kahè; ci arhali nka oku nalonza, ci nka oku walonza wênene!»

³⁷ Anacishubira aha baganda bâge, ashimâna bahunzire; abwîra Petro, erhi: «Simoni, k'oli îrò? Ka ciru orhahashire okuyîza nsâ nguma yône?

³⁸ Mubè masù, munashenge, mulek'ishumikwa; bulya omurhima gubà mwangu, ci omubiri gubà muzamba».

³⁹ Ashub'igenda, ashenga, aderha nka kulya aderhaga burhanzi.

⁴⁰ Erhi agaluka, ashimâna kandi bali îrò, bulya amasù gâbo gâli mazirho; bahaba kurhi bamushuza.

⁴¹ Ashub'iyisha obwa kasharhu, ababwîra, erhi: «Lêro mugwishirage munarhamûke. Hoshi aho;

§ 14:32 14, 32 Jetesemani, kuli kuderha «cengero»: «Getsemani» kwo kuyegera amayahudi, Lolà Mat 26, 36.

amango gahisire: Mwene-omuntu akol'ihânwa omu maboko g'ab'ebyâha.

⁴² Zûki, rhugende! Owampâna oyu oyiruka».

Yezu agwârha

(Mat 26, 47-56; Luk 22, 47-53; Ywn 18, 2-11)

⁴³ Oku acidwîrhe aderha. Yûda w'e Keriyoti, muguma muli balya ikumi na babiri, y'ono y'ono, adwîrhe ngabo nyinji efumbasire engôrho n'amahiri, erhumirwe n'abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano n'abagula b'olubaga.

⁴⁴ Owamulenganyagya erhi abahire ecimanyîso, erhi: «Oyu nakanunugurha, erhi ye, mumugwârhe, mumuhêke buholo-buholo».

⁴⁵ Oku anayisha ntya, ayirukira amuyegera, amubwîra, erhi: «Mpanyire omusingo, Muyigîriza!» Anacimununugurha.

⁴⁶ Banacimuhirakwo amaboko, bamugwârha.

⁴⁷ Obwo muguma muli balya bahàli ayômola engôrho yâge, ayirhimba mwambali w'Omudâhwa mukulu, amushishimbula okurhwiri.

⁴⁸ Yezu anacibabwîra, erhi: «Ewe, kurhi muyishire nka bantu bashimbire ecishungu, muherhe engôrho n'amahiri, mul'ingwârha?»

⁴⁹ Ngasi lusiku nali ninyu nayigîriza omu ka-Nyamuzinda, murhanangwârhaga. Ci okwo kwoshi mpu lyo Amandiko gayunjula».

⁵⁰ Obwo abaganda bâge banacimuleka, bayâka boshi.

⁵¹ Mwâna muguma wa musole amukulikira, erhi ntâco ayambîrhe ecirhali cironde câge conene; bamugwârha.

52 Ci yêhe abalekera cirya cirondo*, acîlibirhira bushugunu.

Yezu ahêkwa emwa Omudâhwa mukulu
(Mat 26, 57-68; Luk 22, 54.63-71; Ywn 18, 15-16.18)

53 Banacihêka Yezu emwa Omudâhwa mukulu; nabo abajinji b'abadâhwa, abagula b'olubaga n'abashamuka b'ihano bayishûbûkira boshi.

54 Naye Petro erhi amugumire omu cirali kuhika omu cogo c'Omudâhwa mukulu; abwârhalâ oku ciko haguma n'abalalizi, akâkalûka.

55 Abajinji b'abadâhwa n'ihano lyoshi bakâlônza obuhamîrizi kuli Yezu, mpu lyo bamuyîrha, ci babubula.

56 N'obwo abahamîrizi b'obunywesi bâli bayishire banji, ci amahamîrizi gâbo garhâyumvanyagya.

57 Hanaciyimanga baguma, bamunywêrhera, mpu:

58 «Rhوامuyumvîrhe aderha, mpu: «Nâshâba aka ka-Nyamuzinda kayûbakagwa n'amaboko g'abantu, n'omu nsiku isharhu nyunjuze akandi karhayûbasirwi na maboko ga bantu»».

59 Ciru na muli okwo obuhamîrizi bwâbo burhayumvanyagya.

60 Okubundi Omudâhwa mukulu anaciyimanga ekarhî, adôsa Yezu, erhi: «Ci orhashuza? Kurhi okwo abâ bantu badwîrhe bakuderhera?»

* 14:52 14, 52 Banji baderha mpu Marko yêne oyo wacidcrha.

⁶¹ Yêhe acîhulikira, arhashagalaga kanwa. Omudâhwa mukulu ashub'imudôsa anamubwîra, erhi: «Ka we Kristu, Mugala w'Omugishe†?»

⁶² Yezu anacimushuza, erhi: «Nêci, ndi ye; mwânacibone Mwene-omuntu abwârîre ekulyo kw'Ogala-byoshi anayishire omu bitù by'emalunga».

⁶³ Aho Omudâhwa mukulu asharhula e myambalo yâge, anaderha, erhi: «Bici rhwacilongeza abahamîrizi?

⁶⁴ Mwayumvîrhe oku alogorha; kurhi mubwîne?» Boshi bamutwîra oku akwânîne okufâ.

⁶⁵ Okubundi baguma banarhondêra okumumesherakwo, n'erhi babà bamamubwîka obusù, bakâmurhimba ebifundo banaderha, mpu: «Lêbaga!» N'abalalîzi bakamushûrha empî.

Petro ahakana Nnawâbo

(Mat 26, 69-75; Luk 22, 55-62; Ywn 18, 15-18.25-27)

⁶⁶ Erhi Petro abà akola ali omu cogo idako, hâyisha mujà-nyere muguma w'Omudâhwa mukulu.

⁶⁷ Erhi abona Petro adwîrhe akalûka, amusinza anamubwîra, erhi: «Nâwe wali haguma na Yezu w'e Nazareti».

⁶⁸ Naye anacihakana, aderha, erhi: «Ntishi, ciru ntumvîrhi ebi odesire». Anacihuluka, ajà ebwa lumvi; oluhazi lwabika.

† 14:61 14, 61 «Omugishe», ye Nyamuzinda, Nnâmahanga. Abayahudi barhasîmaga okuderha izîno lya Nyamuzinda, bakâg'îrhînya, balibê nshishinyi erhi kulikenga kurhuma.

⁶⁹ Erhi olya mujà-nyere amubona, ashub'irhondêra abwîra abahali, erhi: «Oyo ali wa muli bo!»

⁷⁰ Ci yêhe ashub'ilahira. Erhi kugera kasanzi, abàli halya babwîra Petro, mpu: «Mâshi oli wa muli bo, bulya oli Mugalileya».

⁷¹ Okuhandi arhondêra alahira analahiriza, erhi: «Mâshi oyo muntu mwaderha, ntamuyishi»,

⁷² Obwo oluhazi lwabika obwa kabiri. Aho Petro akengêra kalya kanwa Yezu amubwîraga: «Embere oluhazi lubike kabiri, wa mpakana kasharhu». Anacirhondêra okuvugumula emirenge.

15

Yezu emwa Bilato

(Mat 27, 1-2.11-26; Luk 22, 66; 23, 1-5.13-25; Ywn 18, 28—19, 16)

¹ Erhi kunaca ntya, abajinji b'abadâhwa bajà ihînzi haguma n'abagula b'olubaga n'abayigîriza n'ihano lyoshi; erhi babà bamashwêka Yezu, bamuhêka emwa Bilato, bamuhâye.

² Bilato amudôsa, erhi: «Ka we mwâmi w'Abayahudi?» Yezu amushuza, erhi: «Wakude-sire».

³ Nabo abajinji b'abadâhwa bamushobeka binji.

⁴ Bilato ashub'imudôsa, erhi: «Ka ntà kanwa washuza? K'obwîne ebi bakushobesire».

⁵ Ci Yezu arhashuzaga cici, kuhika Bilato asômerwa.

⁶ Ngasi lusiku lukulu, akâg'ibalîkira mushwêkwa muguma, oyu banacishozire.

⁷ Obwo erhi hali mushwêkwa muguma, ye wali Baraba. Ali ashwêsirwe haguma n'abandi bagoma bâli banizire omuntu omu bugoma.

⁸ erhi olubaga lurherema, lwarhondêra lwahûna okujirirwa nka kulya lunayôrha lujirirwa.

⁹ Bilato abashuza, erhi: «Ka mwalonza mmulikire omwâmi w'Abayahudi?»

¹⁰ Erhi anamanyire obwo bwâgalwa abajinji b'abadâhwa bamuhâniraga.

¹¹ Ci abajinji b'abadâhwa bashumika olubaga mpu bahûne alîke Baraba erhi ye.

¹² Bilato ashub'ibabwîra, erhi: «Kurhi najiraga omwâmi w'Abayahudi?»

¹³ Ci bôhe bashub'iyâma, mpu: «Omubambe oku musalaba!»

¹⁴ Bilato, erhi: «Bubî buci ajizire?» Nabo bashub'iyâma, balushisa, mpu: «Omubambe oku musalaba!»

¹⁵ Okubundi Bilato alonza okusîmîsa olubaga, abalikira Baraba, n'erhi abâ amashûrha Yezu emikoba, abahà ye mpu abambwe oku musalaba.

Ecimanè c'emishûgi

(Mat 27, 27-31; Ywn 19, 1-3)

¹⁶ Abasirika banacimuhêka omu côgo, bamujâna omu lurhambâ, bamuhirakwo olugamba lw'abasirika lwoshi.

¹⁷ Bamuyambika ecishûli cidukula, n'erhi babâ bamaluka ecimanè c'emishûgi, bamuhiraco omu irhwe.

¹⁸ Barhondêra bamulamusa, mpu: «Asinge, Mwâmi w'Abayahudi!»

19 Bamushûrha irhwe n'olusheke, bamukâyirakwo, banamufukamira, baharâmya.

20 Okubundi, erhi bayûs'imucinaguza, bamuhogola ciryâ cishûli cidukula, bamuyambika emyambalo yâge, bamuhulukana mpu baj'imubamba oku musalaba.

Enjira y'omusalaba

(Mat 27, 32-33; Luk 23, 26; Ywn 19, 17)

21 Bagwârha muntu muguma wafulukaga, Simoni w'e Kirena, îshe w'Aleksandro na Rufo, mpu arhwâze Yezu okubarhula omusalaba,

22 Bamuhêka ahantu haderhwa Golgota*, kwo kuderha mpu bantu h'empanga.

Yezu abambwa oku musalaba

(Mat 27, 34-38; Luk 23, 33-34; Ywn 19, 18-24)

23 Banacimuhâ idivayi lirimwo endulwè mpu anywe, ci arhalinywagakwo.

24 Banacimubamba oku musalaba, bagabâna emyambalo yâge, bayiyêsha cigole mpu bamanye cici ngasi muntu ahêka.

25 Zâli nsâ isharhu† erhi bamubamba,

26 Igwârhiro ly'olufù lwâge lyayandikwa ntya: «Mwâmi w'Abayahudi»,

27 Banacibamba haguma naye bishumûsi bibiri, ciguma ekulyo, ecindi ekumosho kwâge.

28 Lwayunjula Olwandiko lwaderhaga, erhi: «Aganjirwe omu babî‡».

Yezu ashekerwa anajacirwa oku musalaba

(Mat 27, 39-44; Luk 23, 35-37)

* 15:22 15, 22 Hantu h'empanga erhi Kalvariyo. † 15:25 15, 25 Nsâ isharhu, erhi amashî gakala. ‡ 15:28 15, 28 Aganjirwe omu babî: Iz 53, 12,

²⁹ Abakâg'igera, bakamujacira banadunda irhwe, mpu: «We shâba aka-Nyamuzinda, onashub'ikayunjuza omu nsiku isharhu,

³⁰ cîrîkûzagye wênene, ohonekwo ogu musalaba!»

³¹ Nabo abajinji b'abadâhwa n'abagula b'ihano bakâg'imushekera banaderha, mpu: «Acizize abandi arhankanahash'icîciza yênene!

³² Kristu mwâmi w'Israheli amanukage kuli ogu musalaba, nîrhu rhubone, rhunamuyêmêre!» Ciru na balya bâli babambirwe oku musalaba haguma naye bakâg'imujacira.

Yezu afà oku musalaba

(Mat 27, 45-54; Luk 23, 44-47; Ywn 19, 28-30)

³³ Erhi izûba liyimanga§, omwizizi gwabwîka ecihugo coshi kuhika amafulukoko.

³⁴ Erhi kubà mafulukoko, Yezu anaciyâma n'izû linene, erhi: «Eloyi, Eloyi, lama sabaktani?» Kwo kuderha: «Nyamuzinda wâni, Nyamuzinda wâni, carhumire ondeka?»,

³⁵ Baguma muli balya bàhali, erhi bayumva, banaciderha, mpu: «Amayakûza Eliya»!

³⁶ Muguma alibirha, avumvuliza ecihôrhoko omu nkalishi, acîshwêkera oku lusheke, amuhà mpu anywe, erhi: «Muleke rhulole erhi Eliya ayish'imumanula!»

³⁷ Obwo Yezu anaciyâma n'izû linene, arhenga mw'omûka.

§ 15:33 15, 33 Erhi izûba liyimanga: omu nsâ ndarhu. Amafuluko: omu nsâ mwenda.

38 Okubundi omwenda gwàli mumanike aha karhî k'aka-Nyamuzinda gwalalanguka mpande ibiri kurhenga enyanya kuhika ahanshi.

39 Omukulu w'abasirika wali oyîmanzire amuyêrekîre, erhi abona kurhi ahôla, aderha, erhi: «Nêci, kwo binali, oyu muntu anali Mugala wa Nyamuzinda!».

Abakazi batagatifu oku Kalvario

(Mat 27, 55-56; Luk 23, 49; Ywn 19, 25)

40 Hàli n'abakazi bakâg'ilâbira kulî. Muli bo mwâli Mariya Magadalena, Mariya nnina wa Yakôbo murhò* na Yozefu, na Salome.

41 Bo bakâg'imukulikira n'okumukolera amango ali e Galileya. N'abandi banji bâli barheremîre naye e Yeruzalemu.

Yezu abishwa

(Mat 27, 57-61; Luk 23, 50-55; Ywn 19, 38-42)

42 Bulya byâli bikola bijingo, na bulya lwâli lusiku lwa marheganyo†, lwo lusiku lw'amalâliro ga Sabato,

43 Yozefu w'e Arimatiya, mushamuka mukengwa w'ihano, owakâg'ilinga naye Obwâmi bwa Nyamuzinda, ajâ emwa Bilato n'oburhwâli, amuhûna omubiri gwa Yezu.

44 Bilato asômerwa oku anafîre duba ntyo. Anacihamagala olya mukulu w'abasirika, amudôsa erhi anafîre.

* 15:40 15, 40 Yakôbo murhò; arhali mukulu wa Yowane, mwene Zebedeyo, ye Yakôbo mukulu. Salome: mukà-Zebedeyo, nnina wa Yakôbo mukulu wa Yowane. † 15:42 15, 42 Lwa karhanu lutagatifu

⁴⁵ Erhi oyo mukulu w'abasirika amumanyîsa, anacihà Yozefu omubiri gwa Yezu.

⁴⁶ Okubundi Yozefu anacigula omwenda mwêru, arhenza Yezu oku musalaba, amubohamwo gulya mwenda, amubisha omu nshinda yali mpumbe omu lwâla; anacihirika ibuye linene omu lusò lw'enshinda.

⁴⁷ Obwo erhi Mariya Magadalena na Mariya nnina wa Yozefu badwîrhe balolêreza aha bamuhira.

16

*Malahika abwîra abakazi oku Yezu afûsire
(Mat 28, 1-8; Luk 24, 1-12; Ywn 20, 1-10)*

¹ Erhi olwa-Sabato lugera. Mariya Magadalena na Mariya nnina wa Yakôbo na Salome bagula omugavu mpu bagend'ishîga omubiri gwa Yezu.

² Sêzi mucêracêra, olusiku lurhanzi lw'omugobe*, bajà ebwa cûsho erhi izûba lishoshôka.

³ Bakadôsanya bône na nnene, mpu: «Ndi warhuhirikira ibuye lirhenge omu lusò lw'ecûsho?»

⁴ Erhi bacilola, babona ibuye mîra lyahirikagwa: obwo lyàli linene bwenêne.

⁵ Erhi bajà omu cûsho, babona omusole gubwârhire ekulyo, guyambîrhe omwambalo mwêru: bayôboha.

⁶ Nago gwababwîra, erhi: «Murhayôbohaga. Mwalonza Yezu w'e Nazareti ozind'ibambwa oku musalaba: anafûsire, arhali muno. Loli aha bâli bamuhizire.

* 16:2 16, 2 Olwa-Basâka.

⁷ Ci mugendage, mubwîre abaganda bâge, ci bwenêne Petro, oku ammushokolîre e Galileya: yo mwamubonera nka kulya anammubwîraga».

⁸ Erhi barhenga ebwa cûsho, bakûla omulindi, bulya bâli bayôbohire n'okugeramwo omusisi. Na ntâye babwîzire kanwa erhi bwôba burhuma. [Bayâliza bwofofi ebi barhumagwa biyêrekîre Petro. Enyuma z'aho Yezu yêne ayisha, kurhenga e bushoshôkero kuhika e buzikiro, ayâliza omwanzi mwimâna na karhasherera gw'obucire bw'ensiku n'amango. Amen.]

Yezu acîyêrekana

(Mat 28, 10; 28, 18-20; Ywn 20, 11-23; Luk 24, 10-53; Ebj 1, 4-14)

⁹ Yezu erhi afûka sêzi, olusiku lurhanzi lw'omugobe, arhang'ibonekera Mariya Magadalena, olya ahulusagyamwo bashetani nda.

¹⁰ Naye akanya, aj'ibwîra abaganda bâge, erhi bali omu mirenge n'emishîbo.

¹¹ Erhi bayumva aderha mpu azîne ana-mubonekîre, barhayêmêraga.

¹² Enyuma ly'okwo, abonekera omu yindi nshusho babiri muli bo, erhi bali omu njira baja ebwa birâlo.

¹³ Abo bagaluka babwîra abâbo; ci nabo barhayêmêraga.

¹⁴ Buzinda abonekera balya ikumi na muguma, erhi badwîrhe balya. Abakalihira erhi kubula buyêmêre kwâbo kurhuma n'oku buzibu bw'emirhima yâbo bw'okurhayêmêra balya bamubwîne afûsire.

¹⁵ Anacibabwîra, erhi: «Mugende omu igulu lyoshi, muyigîrize ngasi ciremwa Emyanzi y'Akalembe.

¹⁶ Owayêmêre akanabatizibwa, ayish'icunguka; ci owâbè arhayêmîri, ayish'ikagwa.

¹⁷ N'ebisômerîne byâkulikire abâyêmêre by'ebi: oku izîno lyâni bayish'ikahulusa bashetani; bayish'ikaderha endimi mpyâhya;

¹⁸ bayâgwârhe enjoka; n'erhi bakanywa obwôge, burhakabajira kurhi; bâlambulire amaboko oku balwâla, nabo bafume».

¹⁹ Erhi Mwâmi Yezu ayûs'ibabwîra ntyo, anacihêkwa emalunga, abwârhala ekulyo kwa Nyamuzinda.

²⁰ Nabo balîkûla, baj'iyigîriza hoshi hoshi; Nyakasane erhi ajà akola haguma nabo anakomeza Oluderho n'ebisômerîne byakâg'ilukulikira.

BIBLIYA NTAGATIFU OMU MASHI
The Holy Bible in the Shi language of the Democratic
Republic of the Congo: Bibliya Ntagatifu omu mashi
(Bible with Deuterocanon)
La Sainte Bible en langue shi de la République
démocratique du Congo

copyright © 2024 BUKAVU Mashi and other Kivu Languages Bible

Language: Mashi (Shi)

Contributor: BUKAVU Mashi and other Kivu Languages Bible

Bibliya aha nfune ajage n'emurhima n'omu bijiro

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Jul 2025 from source files dated 2 Jul 2025

32d7d8c6-4f1f-556c-bf3d-9ed771bbfd1e